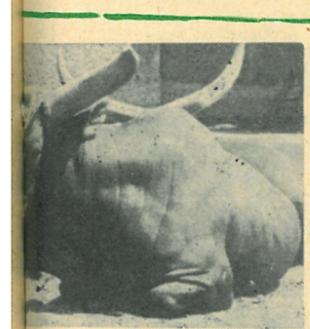

ŽIVOT

KULTURNĚ – SOCIÁLNÍ – ČASOPIS

SIERPIEŇ
AUGUST
SRPEN
Nr 8
1961

Cena 1 zł.

JAK POLSKA DŁUGA I SZEROKA UROCZYŚCIE ŚWIĘTOWANO XVII ROCZNICĘ NARODZIN WŁADZY LUDOWEJ

Wkraczamy w 18 rok istnienia Polski Ludowej, w nowy rok twórczej pokojowej pracy narodu polskiego. Nasz socjalistyczny przemysł i budownictwo realizują z nadwyżką zadania planu gospodarczego. Zbiory na wsi zapowiadają się dobrze — są dane, aby przypuszczać, że osiągniemy w roku bieżącym wysokie plony i dalszy znaczny postęp w produkcji roślinnej i hodowlanej.

Podjęliśmy szereg decyzji, które powinny udoskonalić nasz system gospodarowania i zarządzania, bliżej jeszcze związać rady narodowe z życiem, potrzebami ludności i gospodarstwa każdego terenu. Podjęliśmy kroki zmierzające do szybszego zapewnienia mieszkań rodzinom znajdującym się w najgorszych pod tym względem warunkach. Rozpoczęliśmy ustawą sejmową wielkie dzieło reformy szkolnej.

Dni, które nadchodzą, niosą nowe problemy i nowe zadania zakrojone na coraz większą skalę.

Gdy oglądamy się wstecz i porównujemy nasz pracowity dzień obecny z jakże trudnym dniem narodzin Polski Ludowej, gdy zestawiamy ówczesny obraz zgliszcz i cmentarzysk pozostawionych przez hitlerowskiego okupanta z dzisiejszą dynamiką budownictwa socjalistycznego, postępowaniem we wszystkich dziedzinach życia polskiego — uświadomiamy sobie wielkość dzieła dokonanego przez klasę robotniczą, przez cały naród polski.

IDZIEMY ŚLUSZNYM I PEWNYM SZLAKIEM KU POMYŚLNOŚCI NARODU, KU ZWYCIĘSTWU NASZEJ SPRAWY — SOCJALIZMU I POKOJU!

Fragment z przemówienia I sekretarza KC PZPR Władysława Gomułki na centralnej Akademii w Katowicach

Nasz komentarz

W tym przeglądzie wydarzeń pisanym w pierwszych dniach sierpnia chcemy zająć się jednym tylko zagadnieniem, szczególnie ważnym dla Polski, a obecnie najważniejszym dla pokoju światowego: problemem Niemiec i Berlina. Dzieją się na świecie i inne sprawy, jak np. konflikt Francji z Tunezją, świadczący o tym, jak mocno rządy państw imperialistycznych przywiązane są do starych metod kolonialnej przemocy, jednakże każde wydarzenie międzynarodowe rozgrywa się obecnie w cieniu kwestii Berlina zachodniego rozdmuchiwanego przez Zachód do rozmiarów najpoważniejszego kryzysu od zakończenia II wojny światowej. Propaganda zachodnia wokół tej sprawy staje się tak hulaśliwa, że można odnieść wrażenie, iż sami jej autorzy zapomnieli dlaczego taką podnieśli wrzawę. O cóż bowiem idzie?

Od dawna kraje socjalistyczne — a wśród nich bardzo stanowczo Polska — przestrzegaly mocarstwa zachodnie przed skutkami ich polityki wobec Niemiec Zachodnich. Wielokrotnie podnosiliśmy głos przeciwko uzbrajaniu NRF, przeciwko bezkarności zbrodniarzy wojennych, przeciwko całej niezdrowej atmosferze politycznej tego kraju. Zachód pozostał głuchy na te przestrogi, ponieważ polityka antykomunizmu potrzebowała żmierzających Niemiec. Natomiast sytuacja w Niemczech rozwinęła się dokładnie tak, jak przewidywała to strona socjalistyczna. I nigdy dotychczas nasze ostrzeżenia nie okazały się tak, niestety, słuszne, jak właśnie w tym roku.

We wrześniu odbędą się w NRF wybory do Bundestagu. Cała kampania wyborcza odznacza się wielkoniemieckim szowinizmem. Przywykliśmy już do wieców rewizjonistycznych na które zwozi się dziesiątki i setki tysięcy ludzi i obiecuje „powrót“ na polskie ziemie. Obecnie pojawił się w NRF nowy pretekst do masowych manifestacji, a mianowicie zjazdy byłych kombatanów z wielkich pól bitew na Wschodzie. Do dawnych rycerzy hitlerizmu przemawia kanclerz Adenauer, ludzie szukający kariery politycznej starają się bliżej na takich wiecach. Cóż dziwnego, że przed kilku tygodniami marynarze zachodnio-niemieckiego statku „Valencia“ rzucili nocą w porcie belgijskim cumy rufowe statku polskiego „Wrocław“ śpiewając przy tym „Deutschland, Deutschland über alles...“. Przywódcy NRF organizują świadomie atmosferę polityczną sprzyjającą znacznie groźniejszym incydentom.

Każdy, komu leży na sercu sprawa pokoju, musi zgodzić się z tym, że tolerowanie podobnego rozwoju sytuacji w Niemczech rokować musi jak najgorszą przyszłość. Wola przeciwdziałania dalszemu rozwojowi wypadków ku katastrofie wojennej w Europie kierowała propozycjami radzieckimi dotyczącymi podpisania traktatu pokojowego z Niemcami i uregulowania statutu Berlina zachodniego. Propozycje radzieckie — poparte przez Polskę i przez wszystkie kraje socjalistyczne — zamierzają do położenia kresu stanowi tymczasowości, który sprzyja awanturczym siłom w NRF. Traktat pokojowy, to ostateczne, prawne zamknięcie II wojny światowej, utrwalenie istniejących granic, uznanie istniejącego stanu rzeczy ukształtowanego w powojennym okresie. A więc przede wszystkim uznanie istnienia NRD i nienaruszalności granicy na Odrze i Nysie. Jeśli idzie o Berlin zachodni — to wbrew propagandzie zachodniej, propozycje radzieckie nie zmierzają do odcięcia miasta od Zachodu i wyrzucenia zeń mocarstw zachodnich, lecz do ustanowienia statutu wolnego miasta, statutu, który liczyłby się z faktem, że Berlin leży na terytorium NRD. Propozycje te wychodzą z rzeczywistości, z tego co jest, co istnieje, wzywają do budowania rozwiązań pokojowych w oparciu o istniejący stan rzeczy.

Reakcja mocarstw zachodnich wskazuje jak silne w tych krajach są wpływy kół zainteresowanych we wzmaganiu napięcia międzynarodowego. Zamiast rozsądnych kontrpropozycji, zamiast prób wysunięcia rzeczowej platformy dyskusji jesteśmy od kilku tygodni świadkami kampanii propagandowej zmierzającej do wywołania psychozy wojennej. W kampanii tej prym wiodzie NRF oraz znaczny odłam kierowniczych ośrodków amerykańskich. Odpowiedź Zachodu na propozycje radzieckie przesłana w końcu lipca do Moskwy napisana jest tak, jakby w Waszyngtonie, Londynie i Paryżu nigdy nie słyszano o rewizjonizmie w NRF, jakby nie wiadziło o istnieniu NRD a sprawa granic była sprawą bez znaczenia. Charakteryzując tę odpowiedź Władysław Gomułka powiedział: „CZYTAJĄC TE NOTY ODNOSI SIĘ NIEODPARTE WRAŻENIE, ŻE REDAGOWANO JE W BONN, A NIE W WASZYNGTONIE, PARYŻU I LONDYNIE“.

Rzecz jasna, przywódcy bońscy wykorzystują taką okazję i zachowują się coraz bardziej butnie. Prasa zachodnio-niemiecka atakuje każdy głos rozsądku stawiający się na Zachodnie. atakuje Anglie, gdzie tych głosów jest stosunkowo dużo. Ale z większym niepokojem niż nie zaskakująca nas propagandę wojenna w NRF odnotować wypada reakcje kierowniczych ośrodków amerykańskich. Otóż i prasa amerykańska i znaczna część polityków rozpoczęła rodzaj licytacji w wypowiedziach nieodpowiedzialnych poglądów. Bardzo lekko myślnie mówi się w USA o „blokadzie państw socjalistycznych“, o „mobilizacji“, o „demonstracji siły“.

Niestety trudno zwolnić od odpowiedzialności za tę historyczną atmosferę administrację Kennedy'ego. Kennedy zaczął swą prezydenturę od zwiększenia budżetu wojkowego i od agresji na Kuba. Zapewne posunięcia te dyktowane były w dużej mierze względami wewnętrznopolitycznymi, chęcią przeciwdziałania trudnościom wewnętrznym przez wytwarzanie atmosfery zewnętrznego zagrożenia. Nie mniej oznacza to wkroczenie nowego prezydenta na bardzo niebezpieczną drogę. Przemówienie Kennedy'ego z 25 lipca, choć pozostawia otwarte drzwi do rokowań, wskazuje równocześnie, że prezydent ufa w skuteczność siły.

Otóż polityka zbrojni i groźna siłą mogłaby być uznana za sensowną, gdyby w naszej epoce można było cokolwiek rozwiązać przy pomocy wojny. A przecież nie tylko po naszej stronie świata, ale również na Zachodzie miliony ludzi jest święcie przekonanych, że do wojny dopuścić nie wolno, że raz na zawsze przestała być ona środkiem rozstrzygnięcia sporów politycznych. Podnoszą się więc zdecydowane głosy rozsądku w Anglii i w USA. Prócz samych publicystów, jak Walter Lippmann, zabierają głos i generałowie. W Anglii marszałek Montgomery, w Stanach Zjednoczonych Mac Arthur, były naczelny dowódca amerykański w Korei, przez nikogo nie uważany za gołąbka pokoju, przeciwnie, przez długie lata przedstawiciel skrajnie militarystycznych kół amerykańskich — obaj wzywają do opanowania, do rokowań, przestrzegają przed potrząśaniem szabelką.

Przyszłość przynasa rację tym, którzy wierzą w rozsądek, którzy domagają się rozbrojenia i proponują realną platformę rozwiązania problemu niemieckiego. Posunięcia wojskowe mocarstw zachodnich zmuszają nas do wzmożenia naszej gotowości obronnej. Jednakże, mimo niebezpieczeństw obecnego okresu, mamy podstawy do przekonania, że sprawa traktatu pokojowego z Niemcami i Berlina musi znaleźć swe pokojowe rozwiązanie.

DOMINIK HORODYŃSKI

L. S. CHRUSCÓV

był za významné zásluhy v řízení výstavby a rozvoje raketového průmyslu, vědy a techniky slavnostně vyznamenán Leninovým řádem a třetí zlatou medaili „Srp a kladivo“.

W MOSKWIE OBRADZWAŁA

pierwsza wszechzwiązkowa konferencja uczonych radzieckich. Okolo 2500 uczonych ze wszystkich części ZSRR omówiło uchwałę KC KPZR o środkach polepszenia koordynacji prac naukowo-badawczych w kraju i działalności Akademii Nauk ZSRR.

POCET ZEMIEŁSKICH KROUŻKÓW

se stále zvyšuje. V této chvíli jsou zemědělské kroužky ve 24.600 vesnicích a mají 872 tisíc členů.

VICEPREZIDENT

Equadorskej republiky a předseda národního kongresu dr. Carlos Julio Arosemena Monrovi navštívil Polsko.

V BERLINE konala

sa medzinárodná konferencja Poľska, Bulharska, ČSSR, NRD, Rumunska a SSSR o problémoch technického využitia poľnohospodárskych strojov.

VYNIKAJICI POLSKY MATEMATIK

Václav Sierpiński byl jmenován čestným členem Královské holandské akademie věd.

RADZIECKI ASTRONOM SZEWLIAKOW

świadczył, że do października, kiedy odbędzie się XXII Zjazd KPZR wypuszczonych zostanie jeszcze kilka statków kosmicznych, podobnych do „Wostoku“, którym Gagarin odbył swój lot.

200 WŁOSKICH DZIECI

padło ofiarą nowojorskiej szajki złodziei dzieci. Szajka grasowała w południowych Włoszech wykupując u biednych rodziców dzieci, które następnie prze-

SOVIETSKO TALIANSKA

obchodná dohoda o výmene tovaru na roky 1962-1965 bola podpísaná v Ríme. Podľa nej sa obchod v tomto období zvýši v porovnaní s rokmi 1958-1961 o 80 percent.

BOJUJÚCA ANGOLA

Národoslobodzovacie sily Angoly prešli k rozsiahlym protiútokom proti ofenzíve portugalského koloniálneho vojska. Väčšina severnej Angoly je v rukách partizánov.

mycano do USA gdzie je sprzedawano po 750 dolarów.

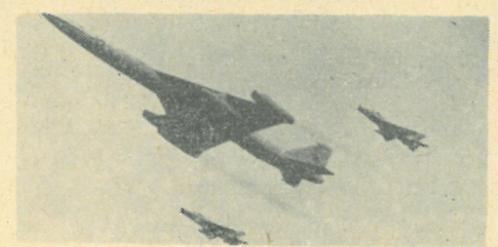
V CSSR

podľa predbežných zpráv Státného úradu štatistického bolo vlni vyše 106 000 sobášov, došlo k vyše 150 000 rozvodom, narodilo sa takmer 217 000 detí a zomrelo vyše 125 000 osôb.

GUSTAV MORCINEK, známý a ceněný spisovatel slaví jubileum 70. narozenin a 35. výročí spisovatelské práce.

DO JIZNI AMERIKY. Centrála zahraničního obchodu „Universal“ uzavřela transakci na dodávku polských radio-přijímačů a radiových lamp do Ecuádoru, Chile a Brazílie.

POLSKÁ KOLA vyvážíme do Turecka a Jihoafrické Unie. Po prvé pojedou naše kola do Súdánu, Etiopie a Líbye.

NA ZELENEJ PLOCHE TUŠINSKEHO LETISTA

sovietske letectvo predvázalo ukážky letov známých druhov lietadiel civilného a vojenského letectva, ako aj nové reaktivne lietadlá. Do rodiny „tučkov“ pribudlo nová osobné lietadlo TU-124 a gigant AN-24. Na záver nad letišťom prešli lietadlá — cigáry. Pod ich křídla sa prltúli okřídlené rakety.

SVETOVÁ TLAC

venovala veľkú pozornosť prejavu N. S. Chruščova, ktorý predniesol na zhrmaždení Vietnamsko-sovietskeho priateľstva v Moskve. Chruščov znovu veľmi jasne vložil stanovisko k nemeckej a západoberlínskej situácii

Mjr J. GAGARIN

opuścił Polskę po 3 dniowej wizycie. Na trasie triumfalnego przejazdu spotkał się on z entuzjastycznym przyjęciem mieszkańców Warszawy, Śląska i Zielonej Góry, gdzie wziął udział w Zielonogórskim Zlocie Młodzieży. Mjr Jurij Gagarin, pierwszy kosmonauta świata, który stał się symbolem nowej epoki, został udekorowany przez Przewodniczącego Rady Państwa A. Zawadzkiego Orderem Krzyża Grunwaldu I Klasy. Po pobycie w naszym kraju Jurij Gagarin odleciał z Moskwy na Kuba, gdzie był witany podobnie serdecznie jak w Polsce.

NAVŠTEVA BRATSTVI A PRÁTELSTVI

vlády Vietnamské demokratické republiky setkala se v Polsku s vřelým přjetím a pobíhala ve znamení opravdového přátelství. Vládní delegaci VDR vedl ministerský předseda a člen politického byra UV Vietnamské strany pracujících — Phan Van Dong.

„SZECHEREZADA“ to nowy polski telewizor z 23-calowym ekranem, który w przyszłym roku opuści zakłady radiowe „Diora“.

V ČESKOSLOVENSKU bude postaveno v nejbližší pětiletce 17.000 nových školních tříd pro 712 tisíc žáků.

W BULGARII

zostanie wybudowana kopalnia-gigant węgla brunatnego. Kopalnia ta będzie wydobywać rocznie 1,5 mln. ton węgla tj. trzy razy więcej niż wszystkie kopalnie węgla brunatnego czynne obecnie w Bułgarii.

BRAZILIA v najbližšom čase pošle na Kubu obchodnú misiu, ktorá bude rokovať o rozšírení obchodnej výmeny medzi oboma krajinami.

INDICKÁ VEREJNÁ CINITEEKA uverejnila fakty obchodu zo ženami v Indii. Tento obchod — prísne zakázaný — je rozšírený naj-

má v oblasti Chambal, ktorá je vzdialená od hlavných komunikačných artérií. Množstvo obchodných tranzakcií pohybuje sa v medziach 50 denne.

270 MLN ZŁ NA RENOWACJE WAWELU przeznaczyło Ministerstwo Kultury i Sztuki z czego do końca bieżącego planu 5-letniego będzie wydatkowane 52 mln. zł.

V NASEM HORNICTVI pracuji nyní již 167 moderních kombajnů a do konce roku dostanou daly dalších 30.

VO VARŠAVE

konala sa porada ministrov spojov socialistických krajín. Základným cieľom porady bolo zlepšenie využitia a rozšírenie telefonicko-telegrafického spojenia, vyriešenie problémov spojených so stavbou medzinárodných telekomunikačných sietí, výmena rádiových a televíznych programov, rozvoj mechanizácie poštovej služby a zníženie poštových poplatkov.

PARTIA NARODU PROGRAM LUDZKOSCI

Opublikovaný w ZSRR projekt nowego programu Komunistycznej Partii Związku Radzieckiego wywołał wielkie zainteresowanie w republikach Związku Radzieckiego i ołbrzymie wrażenie na całym świecie. Analizując wszystkie trudności i bodźce, projekt nakreśla obraz życia społeczeństwa radzieckiego, życia, które będzie jeszcze udziałem obecnego pokolenia. Dokument ten, który precyzuje zadania ludzkości dla osiągnięcia najwyższego celu rozwoju społeczeństw — komunizmu, wejdzie pod obrady XXII Zjazdu KPZR w październiku tego roku.

PROJEKT NOWEGO STATUTU KPZR

Projekt nowego Statutu KPZR który ogłosiła „Prawda“ 5 sierpnia br. będzie przedmiotem dyskusji członków KPZR. Wyniki dyskusji będą uwzględnione przy ostatecznym sformułowaniu projektu statutu, który zostanie rozpatrzone na XXII Zjeździe KPZR. Projekt zawiera wstęp oraz 10 rozdziałów. Określa obowiązki i prawa członków partii, schemat organizacyjny partii oraz zasady rozwoju demokracji wewnątrz-partyjnej. Projekt Statutu KPZR podobnie jak projekt Programu KPZR w październiku podala cała nasza prasa.

W LOME

stolicy Togo podpisana została pierwsza umowa handlowa między Związkiem Radzieckim a Republiką Togo. ZSRR będzie dostarczał m.in. różnego rodzaju maszyny i urządzenia, materiały budowlane, włókiennicze, natomiast z Togo będzie importował: kawę, kakao, bawełnę, nasiona oleiste i inne artykuły.

KONFERENCJA

neutralnych krajów będzie się odbywać 1. września w Juhosławii.

NOWA FABRYKA OPON

zostanie wybudowana w Olsztynie; zatrudni ona około 3000 osób. Fabryka będzie zużywać olbrzymie ilości zimnej wody, dlatego budowę zlokalizowano w odległości ok. 2 km. od jeziora Wadąg. Woda do fabryki będzie doprowadzana specjalnym rurociągiem.

2 MLN ALGERCZYKÓW

w obozach koncentracyjnych osadziły francuskie władze kolonialne od 1954 r. tj. od momentu rozpoczęcia walk narodowo-wyzwoleńczych.

JUGOSLAWIE

osławiała dny dwadeciątych rocznic powstania jugosławskich narodów przeciw hitlerowskiemu okupantowi. Główni oświadczyli w mieście Užice pod przewodnictwem J. Tita.

MINISTERSTWO ZAHRAJNICZYCH WECI SSSR

wyzwało pierwszego tajomnika Izraelskiego wysłanectwa w Moskwie, który wykonał szpiegowski czyn, aby opuścić terytorium SSSR.

DO HAWANY

przyszło 300 młodych sowieckich rolników, którzy będą pracować w kubáńskich zespołach a na państwowych gospodarstwach, aby odzyskać swoje umiejętności a poznania o rozwoju rolnictwa. Zarówno młodzi rolnicy odzyskać si znanostami o rolnictwie do sowieckiego związku.

PRESEDA VLADY JOZEF CYRANKIEWICZ

dostal titul cęstného občana města Krakova. Doposud tuto nejvyšší hodnost města dostali Jan Matejko a Marsál Sovětského svazu Ivan Koněv.

V MAĎARSKU

viac ako štvrtinu výdavkov štátneho rozpočtu venuje sa na investície. Celkové investície pre poľnohospodárstvo predstavujú 5,1 miliardy forintov.

VYSOKE SKOLY V POLSKU

přijmou na I. rok studií v tomto akademickém roce 27.000 maturantů z tohoto roku.

300 LET V ZEMI

ležel poklad starých klenotů, objevený expedicí archeologů ve Skrwilnie v rypińském

VÝZNAMNÁ ÚLOHA NÁRODNÝCH VÝBOROV

Minul už mesiac od dôležitej udalosti vo vnútornej politike našej vlasti, ako bolo VIII. Plénum ÚV PZPR. Je ešte priskoro, aby sme plne pocítili vplyv významných rozhodnutí vyplývajúcich z rozhodnutia „O základných smeroch rozvoja pôsobnosti národných výborov“. Avšak praktická realizácia rozhodnutí obsiahnutých v postulátoch už začína prebiehať na vonkove a vnáša obrovské možnosti do celého systému riadenia.

Podrobné materiály z Pléna uverejňovala denná tlač. Úspech týchto článkov u čitateľov dá sa vysvetliť tým, že sú to záležitosti blízke každému. Predsa každodenne stretávame sa blízky a bezprostredným spôsobom s národným výborom a to zároveň v osobných ako aj verejných záležitostiach.

Doterajší podrobný prieskum práce národných výborov ukázal, že popri veľkých úspechoch a zmenách, ktoré mali miesto v národných výboroch v posledných rokoch, mnohé možnosti sú nevyužitú. Ďalší rozvoj národných výboroch v posledných rokoch, mnohé možnosti sú nevyužitú. Ďalší rozvoj národných výborov je podmienený práve na využití týchto možností. A posledné Plénum zasialo na tejto roli dobré zrno.

V úvode svojho prejavu súdruh Wladyslaw Gomułka dal prehľad nutných zmien:

„Zmeny navrhnuté v oblasti oprávnení národných výborov smerujú k zväčšeniu ich úlohy v systéme orgánov štátnej moci, upevnenia ich postavenia ako hospodára terénu, rozšírenia ich kompetencie v stváraní rozvoja národného hospodárstva. Zároveň nasleduje presun istých oprávnení výborov vyššieho stupňa na nižší stupeň.“

Je tiež dôležité, že v úvode schválenia o.i. zdôrazňuje sa to najväčšie. Realizácia návrhov a pripomienok obyvateľstva z predvolebnej kampane. Strana a vláda stále dokazujú aké pevné sú putá spájajúce ich s celým národom.

ZÁKLADNÉ OHNIVO OKRES

Schválenie o tomto hovorí: „Najbližšia budúcnosť mala by priniesť ďalšie veľmi vážne rozšírenie právomoci národných výborov v obore hospodárstva a administrácie. Toto rozšírenie malo by sprevádzať zvýšenie príjmov v okresných rozpočtoch ako aj zvýšenie výdavkov v rozpočte cestou poukázania celej rady sociálnych a kultúrnych zariadení z vojvodského rozpočtu — okresnému. Okres mal by byť základným ohnivom riadiacim hospodárenie a plánovanie.“

Horeuvedené zakladá, že zmeny v tomto smere budú podstatné. Napríklad predvída sa odovzdanie okresom väčšiny štátnych majetkov, ako aj ďalšie podniky podliehajúce doteraz vojvodstvu. V tých okresoch, v ktorých sú väčšie investičné stavby budú vytvorené okresné stavebné podniky. Okresu budú podliehať všeobecnovzdelávacie lýcea, učňovské a roľnícke školy okresného významu ako aj sociálne domovy. Bude rozšírená právomoc ONV v obore sociálno-bytových zariadení.

Tých niekoľko príkladov významne znázorňuje šírku zmien a ich dôležitosť. Lebo keď k tomu pripočítame, že budú väčšie možnosti spojenia istých odborov okresných a mestských národných výborov a tiež, že nastane presun kvalifikovaných pracovníkov z vojvodstva na okres vidíme, že je tu záruka akostných zmien v systéme riadenia a čo je s tým spojené, rýchly rozvoj našich okresov.

VŠESTRANNÉ UPEVNEŇENIE MIESTNYCH NÁRODNÝCH VÝBOROV

Na území každého MNV základnou záležitosťou je poľnohospodárstvo a jeho rozvoj. Najbližšie k tejto továrni poľnohospodárskych plodov v najširšom význame tohto slova nachádza sa najnižšie ohnivo riadenia — miestny národný výbor. Len on je schopný každodenne dozrieť na prácu jednotlivých výrobcov. A hoci nemôžeme tvrdiť, že doteraz takéto vzťahy nejestvovali, len teraz dostanú plánovitý charakter. Takéto zmeny ležia v záujme každého roľníka, ktorý predsa chce vyrábať viac a lepšie. Ale toto závisí predsa od zavedenia poľnohospodárskej kultúry, technických vymožeností a iných činiteľov, ktoré roľníkovi môže sprístupniť len vládny orgán — miestny národný výbor. A práve teraz sú priznávané na tieto účely prostriedky nielen spoločenské, ale aj finančné a vecné.

Každý miestny národný výbor bude mať vlastný niekoľkoročný plán rozvoja poľnohospodárstva, ktorý má byť postavený na vedeckých základoch s ohľadom na stav poľnohospodárskych rezerv, ekonomické a pôdne podmienky atď. Ako je vidieť plán je reálnv. Schválenie Pléna podrobne hovorí o úlohách MNV v tomto obore. Hovorí sa dokonca

o nových právnych predpisoch, ktoré mali by byť základom zlepšenia práce na zanedbaných hospodárstvach.

Ale úsilie o rozvoj poľnohospodárstva je len čiastkou činnosti miestnych národných výborov, dôležitou vzhľadom na jej výrobný charakter. Okrem toho predsa každodenná pozornosť MNV musí byť upretá smerom k spoločensko-hospodárskym otázkam smerujúcim k zlepšeniu životných a pracovných podmienok obyvateľov dediny. Veľa sa hovorí o zásobení dediny priemyselným a potravinárskym tovarom, o zlepšení odbytu poľnohospodárskych výrobkov, stavbe a údržbe ciest, ako aj o rozšírení sociálno-kultúrnych a komunálnych služieb. Nie je treba podrobnejšie hovoriť o tom aké podstatné sú tieto záležitosti pre každého obyvateľa. Nasvedčuje tomu významný počet záväzkov a brigád zo strany obyvateľstva. Tieto však mali by byť — ako hovorí schválenie — uzatvárané len vtedy keď je skutočná možnosť realizácie.

Z rozšírením pôsobnosti MNV je úzko spojené finančné zabezpečenie všetkých podujatí. Preto bude sa postupne uskutočňovať presun finančných prostriedkov z okresných rozpočtov na sociálne a kultúrne zariadenia, výdavky na generálne opravy, na mzdy učiteľov, sociálnych pracovníkov a lekárov, na výdavky spojené s podporovaním poľnohospodárskej vedy ako aj na ochranu rastlín. Zvýšené výdavky miestnych národných výborov budú tiež kryté zo zvýšených daňových príjmov, doplatkov k cenám alkoholických nápojov a melioračných poplatkov. Je pravdepodobné, že v budúcnosti MNV bude riadiť celok záležitosti spojených s vymeraním a poberaním pozemkovej dane.

Otázkou patričného školenia zamestnancov národných výborov zaoberá sa obsiahla časť plenárneho schválenia. Na MNV príjdu vzdelaní ľudia a obdržia platy podľa kvalifikácií. Doterajší pracovníci budú mať ešte väčšiu možnosť školenia, lebo školenie je nielen potrebné, ale aj žiaduce. Na začiatku III. odstavca schválenia o upevnení miestnych národných výborov čítame: „Najslabším ohnivom v systéme národných výborov sú miestne národné výbory. V súvislosti s dôležitými úlohami, ktoré stoja pred našou ľudovou vládou na dedine, najmä v obore zvýšenia poľnohospodárskej výroby, je nutné všestranné upevnenie MNV — ohniva ľudovej vlády najužšie spätého s obyvateľmi dediny“.

Práve tento účel sledujú všetky horeuvedené opatrenia.

SPOLOČENSKÉ POSTAVENIE A AUTORITA ČLENA NÁRODNÉHO VÝBORU

Úloha člena národného výboru bude základne väčšia. Je predsa predstaviteľom voličov, človekom, ktorý má ich dôveru. Schválenie dáva iniciatívu, aby rozsah práv člena národného výboru k návrhu interpelácie rozšíril. Dať mu právo poukázat ju predsedníctvu národného výboru aj v období medzi jednotlivými schôdzami. Je tiež návrh, aby zaistil členom národných výborov právnu ochranu v oblasti pracovného pomeru, spojenie ich s terénom a skupinou obyvateľov, ako aj zorganizovanie systematických služieb členom národných výborov.

Na tomto mieste v schválení opätovne je zdôraznená plná realizácia voličských návrhov. Člen nár. výboru mal by byť o týchto návrhoch obšírne oboznámený a informovaný. Týka sa to aj návrhov voličov, ktoré vplynuli behom kadencie národného výboru. Ani jeden hlas obyvateľov nesmie byť opomenutý. Národný výbor a jeho komisie, ktoré teraz nadobudnú novú rozšírenú právomoc musia byť citlivým radarom všetkých ľudských záležitostí. Bude to základom pevného zväzku národných výborov s obyvateľmi. Verejným fórom na dedine budú dedinské výbory Fronty národnej jednoty — utvorené z členov národných výborov, richtára ako aj aktivistov PZPR, ZSL, roľníckych krúžkov a ZMW. Všetky návrhy tohto fóra musia byť pozorne riešené administratívnymi orgánmi. Bude to nápomocné v boji proti byrokratizmu, z bezduchým pomerom úradníkov k ľuďom a k zkulturneniu práce vôbec.

V ukončení schválenia čítame: „Národné výbory povolané k životu iniciatívou strany a robotníckej triedy ako orgány ľudovej vlády rozvinuli činnosť a upevnili svoju právomoc behom 17 rokov existovania ľudovodemokratického Poľska. Nutnosť ďalšieho rozšírenia úloh a právomoci národných výborov v riadení hospodárskeho, verejného a kultúrneho života na ich území ako aj upevnenie demokratických zásad v ich činnosti vyplýva z potrieb výstavby socializmu v Poľsku“.

PIERWSZY DŁUGOTRWAŁY LOT RADZIECKIEGO KOSMONAUTY

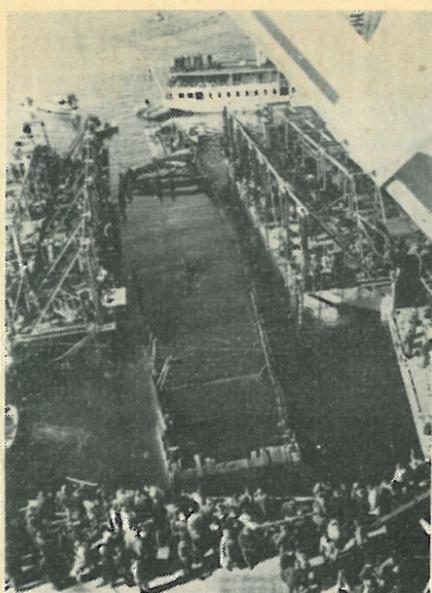
6 sierpnia 1961 r. o godz. 8 rano w Związku Radzieckim wprowadzony został na orbitę okołoziemską nowy 5 tonowy statek kosmiczny „Wostok 2“. Statek pilotował 26-letni major lotnictwa Herman Stiepanowicz Titow.

Mjr Titow w ciągu 25 godzin i 18 minut lotu dokonał 17 pełnych okrążeń Ziemi. W tym czasie przeleciał on ponad 700 tys. km. Podczas trwania lotu pilot-kosmonauta nr 2 zachował całkowitą zdolność do pracy,

kontrolując działanie skomplikowanej aparatury i samodzielnie sterując statkiem.

7 sierpnia br. w godzinach przedpołudniowych „Wostok 2“ z mjr. Titowem na pokładzie pomyślnie wylądował na Ziemi. Pilot zniósł lot doskonale.

Wiadomość o tym kolejnym sukcesie nauki radzieckiej wzbudziła na całej kuli ziemskiej zrozumiałą sensację i podziw.

KRÁL' ZAVINIL KATASTROFU

Tristo rokov ležala na dne mora v stockholmskom prístave kráľovská fregata Vasa. Minulý rok ju začali z morského dna ťahať. Vo Švédsku bola z toho senzácia. Noviny sa vracali ku katastrofe, ktorá sa stala v stockholmskom prístave pred očami tisícov divákov.

Písal sa 10. august 1628. V ten deň prichádzali na nábrežie stockholmského prístavu zvedavci. „Vasa“ nová krásavica lodstva kráľa Gustáva Adolfa II. mala vyjsť na svoju prvú skúšobnú plavbu na more. Zhotovili ju z najlepšieho materiálu a 64 kanónov ju malo chrániť pred prepadnutím. Nikto ju však neprepadol, ani nenarazila na ľadovú kryhu, ako Titanic a predsa sa jej zachcelo na morské dno. Zvedavci ani netušili, že za niekoľko minút budú svedkami veľkej katastrofy.

Kapitán lode dal rozkaz k zdvihnutiu kotvy. Ledvo sa loď trochu voľnejšie pohúpala po vlnách, náraz vetra ju nakláňa. Rozkazy kapitána nestačili námorníci ani splniť. Loď sa začala priam bleskovo potápať. Do otvorených strelní v podpalubí začala vnikáť voda. Nastala panika. Tristo vojakov, ktorí boli v podpalubí, sa márne snažili zachrániť pred valiacou sa vodou. Kráľovský koráb si líha na dno, len kúsok od švédskeho brehu, pred zrakmi divákov, za kriku vojakov a panických rozkazov veliteľov.

Zvláštny kráľovský súd

Predseda zvláštneho súdu sa zdvihol: — Páni. Vypočuli sme výpovede. Na súde je aj vojenský veliteľ Vasy a kapitán lode, ktorí sa zachránili v poslednom okamžiku. Nenašli sme však vinníka. Súdne rokovanie sa odkladá.

Dánsky vyslanec E. Grabe, jeden z mála tých, ktorých pozvali na súd, sa obrátil na svojho francúzskeho kolegu: „Uvidíte vaša exelencia, že k novému súdu už nikdy nedôjde. Vinník sa nenájde. Hoci príčiny katastrofy sú celkom jasné.“

Francúzsky vyslanec vyslovil domienku, že vinníkom môže byť len staviteľ lode.

— Mohol by byť a nie je. Zodpovedal by za koráb, keby nebol dostal nariadené rozmery lode od samotného kráľa. Pritom na vlastné riziko rozkázal stavať spodnú časť lode o jednu stopu a päť palcov širšiu, ako rozkázal kráľ. A povedzte, vaša exelencia, môžu volať na zodpovednosť za túto katastrofu kráľa?

Zakonzervovaná Vasa

Uplynuli storočia. Na Vasu akosi nemohli vo Švédsku zabudnúť. Pred niekoľkými rokmi sa rozhodli koráb z 23-metrovej hĺbky vyzdvihnúť. Po vyše tristoročnom odpočinku sa koráb v lete minulého roku od morského dna odlepil. Tento „špás“ stál Švédov päť miliónov švédskych korún. Nad miestom katastrofy postavili dva pontóny, ktoré koráb pomaly ťahali k hladine. Potápači vyrazili pod korábom šesť tunelov, dlhých dvadsať, a širokých jeden meter. V priebehu 14 dní ju 22 oceľovými lanami pritiahli k hladine.

Ludia čakali, kedy sa objaví nad hladinou. Zbytočne si štekli zvedavosť. Loď zostala ešte na jeden rok pod vodou, lebo ju bolo treba očistiť od päťmetrových nánosov bahna.

Švédsko netrpezlivo čakalo na tohoročné leto, kedy sa Vasa mala objaviť nad hladinou. V týchto dňoch sa toho dočkali. Buduje sa už aj múzeum, ktoré bude pamätníkom tejto lode, lebo na svete niet zachovalej lode z dob tridsaťročnej vojny.

VYROBNÍ ZÁVODY elektronových zařízení T-12 ve Varšavě vyrábějí zařízení z oblasti elektronové elektrotermie, radiospojů a laboratorní elektronové nářadí. Větší část své produkce vyváží T-12 do Indie, Burmy, SSSR a Československa.

MAJOR J. GAGARIN V LONDÝNE

Ctyři dny pobytu J. Gagarina, prvního kosmonauty, v Londýně, budou pro mnohé Angličany nezapomenutelnou událostí. Všude, kde se jen Gagarin

ukázal, očekávaly ho zástupy lidí, kteří ukazovali radost a nadšení, že mohou hostit tohoto hrdinu. Majora Gagarina přijímala britská královna Alžběta a min. předseda Mac Millen. Tisk uveřejňoval na prvních stranách podrobnosti z pobytu tohoto vzácného hosta. Major Gagarin obdržel ve Vel. Británii dvě zlaté medaile: od Meziplanetárního sdružení a od Britského odbořového svazu slevačů. Už dávno nebyl Velkou Británií nikdo přijímán s takovou slávou a srdečností.

V CSSR budou od nového školního roku ve všech školách rozdány žákům nové školní učebnice a pomůcky úplně zdarma. Současně se zavádí povinné devítileté vyučování.

W JABLONCE NA ORAWIE

oddana została do użytku agronomówka — pierwsza w województwie krakowskim. Agronomówka ta obejmuje 2 mieszkalne pokoje z kuchnią, pracownię agronoma, pokój dla praktykanta oraz obiekt gospodarczy.

NOVE SANATORIUM bylo z fondů odborového svazu zemědělských pracovníků vybudováno v lázních Solec-Zdrój.

ITALSKÝ PROFESOR L. NERVIE byl jmenován doktorem Honoris causa Varšavské polytechniky.

„ROLL OF HONOUR“

čestná listina spojeckých námořníků, sloužících na lodích, sloužících pod britskou vlajkou, kteří zahynuli během poslední války, czej.

byla nam slavnostně předána Brity. Tento dokument připomene boje, jaké v letech druhé světové války vybojovali spolu polští a britští námořníci proti společnému nepříteli — hitlerovskému fašizmu.

W STYCZNIU 1962 R. W WARSZAWIE

odbęda się główne uroczystości 20-lecia powstania Polskiej Partii Robotniczej — konty-nuatorek rewolucyjnych tradycji KPP i poprzedzających pod brytyjską flagą, którzy zahynuli w czasie ostatniej wojny, czej.

Foto

objektívom

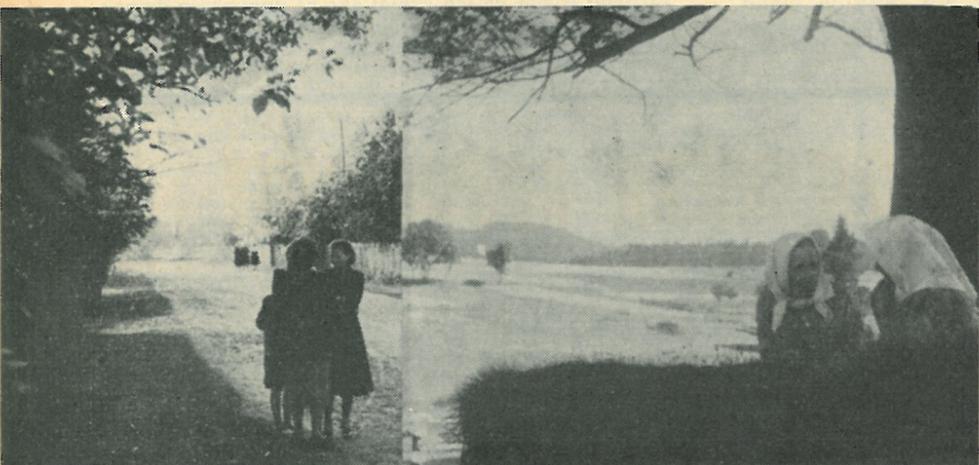
Či to na Spiši alebo na Orave v Zubrzyce, Podszklu a inde, fotoreportér „ŽIVOTA“ všade stretáva sa s úsmevmi. Aj Vy milé dievčatá z Lipnicy Veľkej nebojte sa foto-objektívu, veď ani ten na prvom obrázku nemá strach.

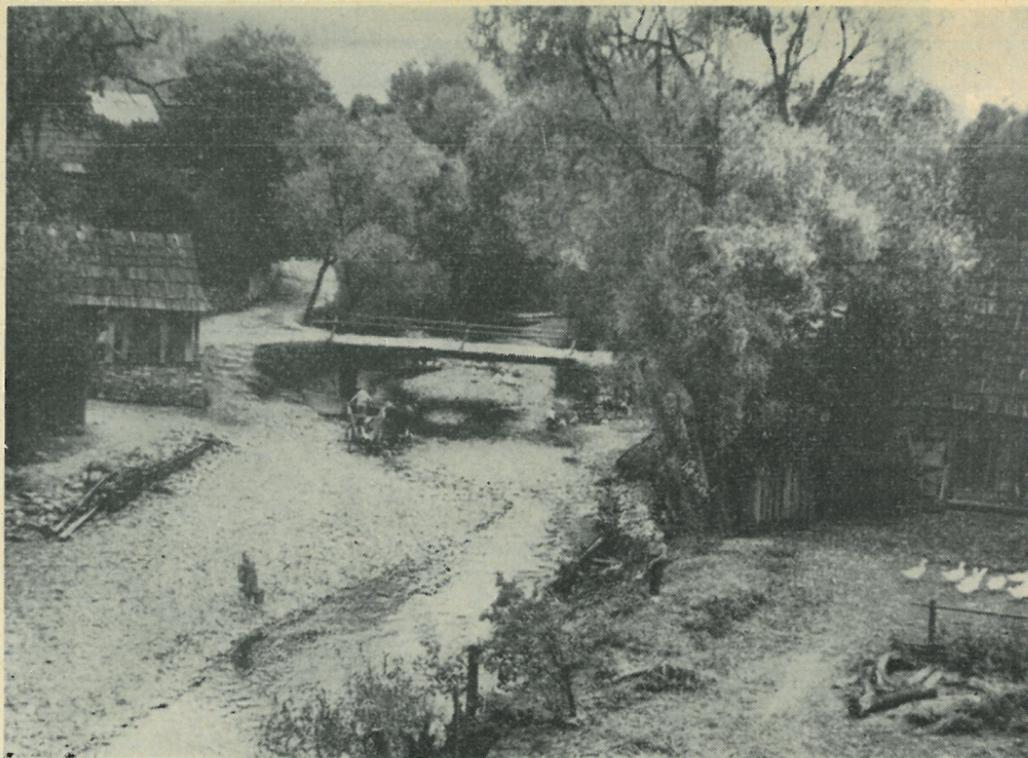

JUŽ TERAZ nie zwlekając ani chwili zdobywaj Prenumeratorów „ŽIVOTA“ NA 1962 ROK
Zyskanie prenumeratorów na cały 1962 r. daje prawo do udziału w Wielkim Konkursie z cennymi nagrodami
Szczegóły w następnym numerze „Żivota“.

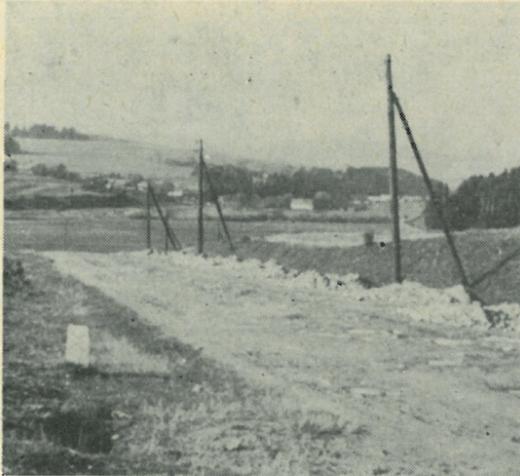
Pod rozkvetlými stromy je prochádzka príjemnejšia. Také ženským se lépe v kvetoucím Kucově klevetí. Ale nemyslete,

že jenom ženské si rády zaklevetí. Mužští též, ať už jsou ze Zubrzyce, Podwilku nebo Łapszanky.

Jedno z najmalebnějších miest Kacwina, starej dedinky rozloženej v útulnej dolinke potoku Kacwinka.

Nie je ľahký život na kamenitej pôde Oravy a Spiša. Predsa však každým rokom pribúda niečo nového. Ukončená je stavba cesty Nowy Targ — Jablonka, zanedlho bude započatá veľká investícia, stavba cesty Jablonka — Zubrzyca cez Zawoju, ktorá spojí Sliezske s turistickou oblasťou Oravy.

Každý večer klubovňa v Chyžnom je plná návštevníkov. Je to dokonala príležitosť pre urobenie spoločnej fotografie. Predstavujeme všeobecnú skupinu Chyžňanov ako aj jednotlivcov.

DIVADELNÁ TVORBA A HERECKÉ UMENIE

Pojem divadla a presne povediac scény je nerozlučne spätý s pojmom tvorby. A slovo tvorba je nerozlučne späté so slovom — umenie.

Väčšina návštevníkov divadla myslí o divadelnom predstavení, myslí predovšetkým na herca. Je to plne opodstatnené. Herec je skutočne hlavným a podstatným tvorcom divadelného umenia. Ale herec nie je jediným tvorcom tohto veľkého a všestranného umenia. V dnešnom modernom divadle tvorcami sú: spisovateľ-dramaturg, režisér často menovaný inscenizátorom, dekoratív menovaný najčastejšie scenografom a... herec. Aj keď som herca vymenovala na konci — práve on je najdôležitejším a opravdovým tvorcom v divadle. Bez neho tí ostatní neurobia nič. Medzi ľuďmi, ktorí nie sú zasvätení do tajov divadelnej tvorby, často sa stretávame s názorom, že herecké umenie nie je tvorivé, ale len reprodukčné — lebo niekto kto reprodukuje „cudzí slová“, čiže vypovedá slová autora, reprodukuje ho len a nie tvorí. Táto záležitosť vypadá ináč. Samozrejme, sú herci veľkí a herci priemerní. Prvým znamením tvorivej činnosti je hoci len to, že často tú istú úlohu po istom čase herec hrá rozdielne ako v prvých predstaveniach. V reči hercov menujeme toto „dozrievaním“ úlohy v priebehu hry. Nie vždy úloha môže dozrieť v priebehu skúšok. Niekedy tých skúšok je primálo — niekedy konajú sa v nepriaznivých podmienkach ako: nové prostredie, nemožnosť opretia sa o „svojho“ režiséra t.j. toho, ktorý toho ktorého herca do-

bre pozná a rozumie mu. Lebo vzájomne sa poznáť a rozumieť si, je v divadle nutné. Herec musí tvoriť za prítomnosti a závisle od ostatných hercov. Musí svoju psychiku, najčastejšie precitlivelú, odkrývať pred nimi a preto je žiaduce, aby to boli ľudia, ktorých dobre pozná. Zásadne obdobím dozrievania úlohy malo by byť obdobie skúšok a práve vtedy možno najlepšie pozorovať hereckú tvorivosť. Od prvej čítanej skúšky, pri ktorej herec zoznamuje sa s obsahom divadelnej hry, do generálnej skúšky, ktorá je už skoro predstavením — je dlhá cesta: ale nie jednako dlhá pre všetkých.

Často sme vtedy svedkami prekvapujúceho úkazu a to: tvorivý herec od prvej skúšky (čítanie textu) má už akoby hotový podstatný tón a charakter úlohy. Tak, že neskôr spoločne s režisérom už len modeluje podrobnosti a situáciu. Samozrejme za predpokladu, že predtým konala sa už analýza divadelnej hry, epochy v ktorej sa dej odohráva a jednotlivých postáv vystupujúcich v hre. A herec tvorí na kanve textu autora a vo svetle režisérovej vedy — ale tvorí sám. Postava, ktorú vytvára má takú psychiku, taký temperament a také prostriedky prejavu, aké len ten a nie iný herec môže dať tej postave. Preto, keď som na hodnotnom predstavení, ktoré má mnoho chýb režijných, v obsadení a scenografických, a ktoré aj popri tom je zaujímavé vďaka jedinej veľkej hereckej úlohe, myslím, že pravdivé sú slová Juliusza Osterwu — divadlo to herec. **Janina Piaskowska-Humińska**

ERNEST HEMINGWAY MRTVÝ

V nedeľu ráno 2. júna sa nešťastnou náhodou zastrelil Ernest Hemingway keď čistil pušku.

Aký paradox: Hemingway ovládal dve zbrane, pero a pušku, už od čias španielskej vojny — a predsa ňou zahynul.

Umŕklo srdce jedného z veľkých, klesla ruka, známa svojou pracovitostou, ruka spisovateľa, vášnivého rybára, poľovníka. Hemingway, hoci prešiel zložitým vývojom, vždy obracal zrak k ľuďom žijúcim tvrdý život, bojujúcim s vlastným osudom. V týchto realistických príbehoch marastala každá veta do symbolov, ktoré hovorili jasnou rečou o postoji umelca k svetovému a spoločenskému daniu.

Hemingway sa dožil v poslednom desaťročí obrovskej popularity, akej sa vôbec spisovateľ môže dožiť. No práve v týchto rokoch vyjadroval jednoznačne svoj svetonázorový postoj. Žil na Kube, močaristom cípe Zapaty. O vláde Fidela Castra sa vyslovil, že je prvou ozajstnou ľudovou vládou Kuby. Po dokončení rozpisaneho románu „Nebezpečné leto“ (z prostredia byčích zápasov) sa chystal Hemingway navštíviť Sovietsky sväz. Zžil sa s Kubou, s jej ľuďmi, rybármi, tu napísal svetoznámu novelu Starec amore.

Hemingway mal 62 rokov. Odišiel však príliš mladý, duchom, myšlienkami i knihami, ktoré písal.

PRINCEZNA L'UBICA

(Dokončenie)

Kňažná-macocha ostala celá ohromená, ako čoby bol do nej ohnivý blesk uderil. Dívala sa za strigou Jagababou, ktorá letela na metle ako strela.

Šla k svojmu vozu, aby sa odviezla domov, ale tam ju čakalo nové prekvapenie. Do voza boli zapriahnutí ohniví šarkani a po tátošoch ani chýru, ani slychu. Nechcelo sa jej do voza, ale nemala času na rozmýšľanie, bolo práve poludnie, chytili ju poludnice a hodili do voza. Šarkani vyleteli s vozom až k oblakom, tam prevrhli voz a kňažná macocha spadla ako kameň do priepasti, a tam prestalo navždy biť jej zlostné srdce.

Dobří ľudia pochovali knieža na Kláštorisko, do kláštornej veže k dobrej kňažnej. Jeho telo uložili do striebornej truhly, pod hlavu mu dali strieborný vankúšik a oči mu prikryli striebornou šatôčkou. Dlho hľadali dobré srdce kniežata, ale ho nenašli, lebo ho Jagababa skryla tak, ab sa nik o ňom nedozvedel.

Zámok Rujan ostal vymretý, viac sa doň život nevrátil.

SLOVENSKÉ NÁRODNÉ POVSTANIE

Pred 16. rokmi 29. augusta 1944 slovenský národ uchopil zbraň proti hitlerovcom a fašistom tzv. Slovenského štátu.

Hory a doliny ozývali sa hukotom a strelbou partizánskych zbraní 60 tisíc vojakov tzv. slovenskej armády, ktorých Tiso vyzbrojil proti slobode národa a Sovietskemu sväzu obrátilo zbrane proti hitlerovcom a fašistickej Tisovej vláde.

Vedúcou zložkou Povstania boli najodvážnejšie, zocelené v bojoch, revolučné partizánske jednotky formovanej na území Sovietskeho sväzu Československej armády. 20.000 týchto partizánov bolo zhodených ako desant na územie bojov.

V partizánskych brigádach a skupinách po boku Čechov a Slovákov bojovalo niekoľko tisíc sovietskych súdruhov. Bojovali taktiež francúzski, maďarskí, bulharskí a iní partizáni. Ako skoro na všetkých frontoch II. svetovej vojny, bojovali v Slovenskom národnom povstaní aj poľskí partizáni (spomienky jedného z nich uverejňujeme).

V počiatočnom období oslobodili partizáni spod fašistickej nadvlády asi 15 tisíc km² Slovenska. Aby utlmil povstanie Tiso hodil do boja oddiely Hlinkovej gardy, a požiadal o pomoc hitlerovské vojská.

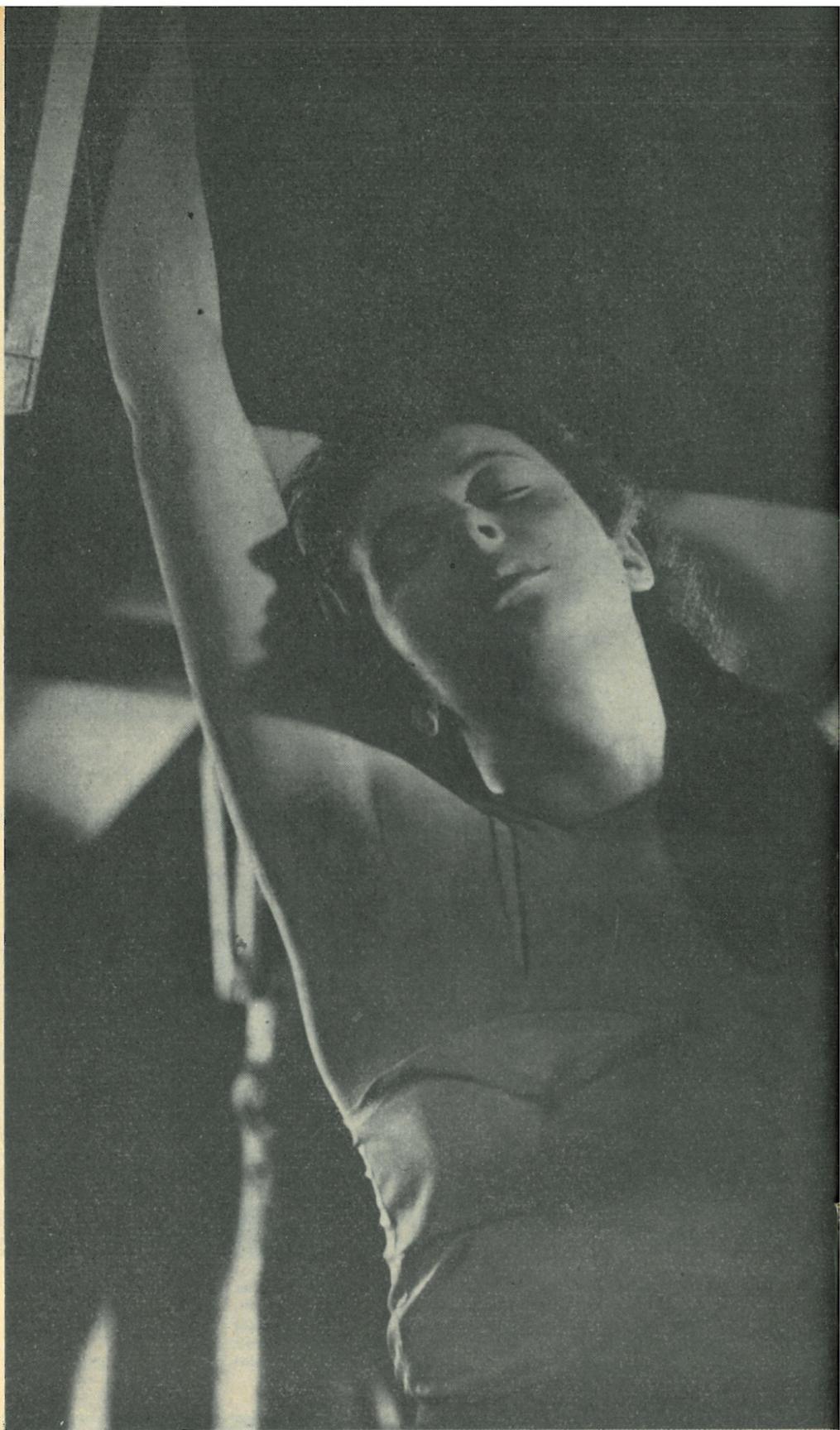
Proti oveľa väčším nepriateľským silám, ktoré počítali 7 divízií, v tom 2 pancierové,

partizáni bojovali skoro 2 mesiace počas ktorých zabili 40 tisíc vojakov a hitlerovských dôstojníkov.

Po úpadku povstania a vkročení hitlerovských vojsk do Banskej Bystrice, partizáni nevzdali sa boja. Viac ako 15 tisíc partizánov a bývalých vojakov odišlo do hôr vytvárajúc bojové zázemie. Partizáni ničili dopravné cesty nepriateľ'a, vyhodili do vzduchu alebo vážne poškodili 100 kľúčových mostov, spôsobili vykoľajenie 280 vlakov, ktoré viezli náklady zbraní a vojska. Zničili asi 60 nemeckých lietadiel. Po úpadku povstania rozzúrilo sa gестапо a fašistickí gardisti. Masové vraždy, 200 masových hrobov, 70 tisíc zavraždených Slovákov a 10 tisíc osôb iných národností, to je výsledok teroru a odvety exterminácií.

Odvetné akcie ako aj hitlerovský teror a teror slovenskej vlády nemohli zlomiť ducha partizánov a spolupracujúceho s nimi obyvateľstva. Partizáni pokračovali v boji až do úplného oslobodenia Československa Červenou armádou.

Slovenské národné povstanie dokázalo nerozbornú jednotu a bratstvo Čechov a Slovákov. Bolo dôkazom medzinárodnej solidarity protifašistických bojovníkov, bok po boku Slovákov a Čechov bojovali a zomierali sovietski partizáni a partizáni 25 iných národností.

STANISŁAW MAJEWSKI

Stodvatsat minút

(URYVOK)

1. Autor článku — Stanisław Majewski

2. „Marian“ označený krížikom pochoduje s I. suvorovovou rotou.

Človek, ktorý šiel za mnou bol chirurgom, ktorého nám poslala KSS. Mali sme veľa súdruhov, ležiacich v zemliankach vybudovaných na neschodných miestach, dobre maskovaných pred nepovolanými očami. Títo ľudia bojovali so smrťou, každá zmeškaná hodina odďaľovala nádej na udržanie ich pri živote. Len včas vykonané operácie mohli zvýšiť možnosť záchrany. Mne pripadla úloha priviesť chirurga, človeka, na ktorého čakali rady ležiacich ľudí, plaviacich sa vo vlastnej krvi a smrdiacom hnise, ktorý vyrážal dych a mohol priviesť k ošialu normálneho človeka. Videl som ich, súdruhov v boji a partizánskych strastiach, čítal som v ich očiach čo mi chcú povedať na odchode, z ich zarastených tvári čítal som myšlienky. Chceli žiť!

— Ideme!

— Pohol sa bez slova za mnou. Mlha bola stále hustejšia. Sneží v mlhe — učili sme sa to niekedy? Ako dobre, že poznám cestu — každý kričok, každú skalú. Ešte pársto krokov a z tejto bielej ničoty vynorí sa príkra stena, vtedy vpravo až k potôčku, ktorý dá o sebe vedieť šplechotom vody roz-píjajúcej sa o malinové krovie. Viem. Keď by to urobil zahynie v horách. Aj on to vie. Hory víťazia nad ním — a ja víťazím nad horami. Niekde z diaľky dobieha ozvena série z automatu, je slabá, akoby unavená tým obíjaním sa o skaly.

— Strieľajú niekde — počujem hlas za sebou.

— Pre odvahu. Fašisti sa boja hôr. My sme tu páni.

Čakal som, že opäť počujem jeho hlas, ale mlčal. Spozoroval som cez plece, že vzdialenosť medzi nami sa o niečo zväčšila. Zaostáva snáď úmyselne pozadu?... A možno on nie je taký neoboznámený s horami?... Daj si pozor! Pozor!... Pocítil som na chrbte studený, príšerný dotyk strachu. Papule so zlatými zubami vždy vzbudzovali vo mne nedôveru. A ten mal štyri korunky. ... Pozor!

— Nemôžeme sa takto vliecť. Poponáhľajte.

— V pravej topánke sa mi zošmykla ponožka, obtiera mi nohu.

Zastal som. Keď som sa pozrel na neho zbadal som, že ide ako opitý. Nie, to nemohol byť vojak, len civili majú pluzgiere.

— No, ale

— Oprav
Opäť sme
únavy, zlat
behaj. Nie

Konečne
zmrákalo, u
poznali a p
liankam.

Vchádzam
príšerný, k
vyžarujúce
tváre so s
Niečia ruka

— Doktor

Tvár skil
zerá na m

— Je do
riadku, Or

Z hlbky
Jeho oči s
opadávajú.

— No, na

odpočinúť

Teraz bol
si objasniť

Môžeme m
zabije?... Č
nutie?... Pr

totožnosti s
pade ten, k
skú farchu

nádej na z
tif?... Kom
pokúsiť roz
prítomnosti
dín"? Ešte

KAPITÁN DABAČ

Spomienky príšerných vojnových rokov zostávajú stále živé a ich pamäť mala by trvať ako výstraha pre budúce pokolenia, výstraha proti beštialite, ktorú rozpútala vojna a fašizmus.

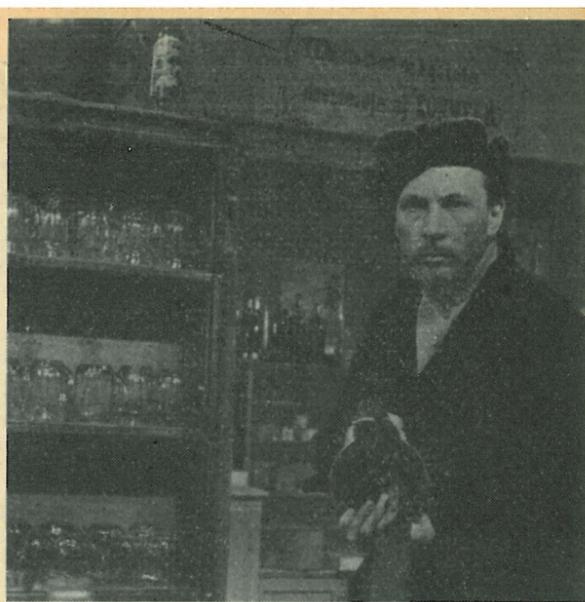
Tie roky sú aj dejinami ľudskej odvahy, bezpríkladného hrdinstva, skutočného priateľstva a obetavosti, dejinami obyčajných ľudí, ktorých činy povýšili na hrdinov. Preto aj film rád sa vracia k tejto tematike. V poslednom čase to urobil slovenský herec a režisér Paľo Bielik, ktorý nakrútil film pod názvom „Kapitán Dabač“.

Slovenské národné povstanie nezapomenuteľné pre slovenský a český národ je aj nám blízke. Bol predsa spoločný boj, spoločná nenávisť k okupantom, spoločná láska k slobode. V partizánskych jednotkách slovenského povstania bojovali Slováci po boku Rusov, Poliakov a Čechov. V lesných zemljankách v čase bojových akcií realizovalo sa heslo „Za našu a vašu slobodu.“

Film „Kapitán Dabač“ je príbehom človeka, ktorý najprv bojuje na Ukrajine v Tisovej armáde. Avšak priebeh dejín vyvoláva v kpt. Dabačovi prelom a stáva sa aktívnym členom a bojovníkom Slovenského partizánskeho hnutia. Jeho činy robia veľa starostí veliteľom povstania, ale on volí vždy tú najnebezpečnejšiu cestu, cestu individuálnych, samostatných bojových akcií, bol postrachom nemeckých vojenských útvarov a polície.

Realizátori filmu snažili sa ukázať spoločenský základ slovenského partizánskeho hnutia. Osoba ľudového komisára Garaja je sympatická a presvedčivá, čo je výsledkom práce scenáristu a režiséra.

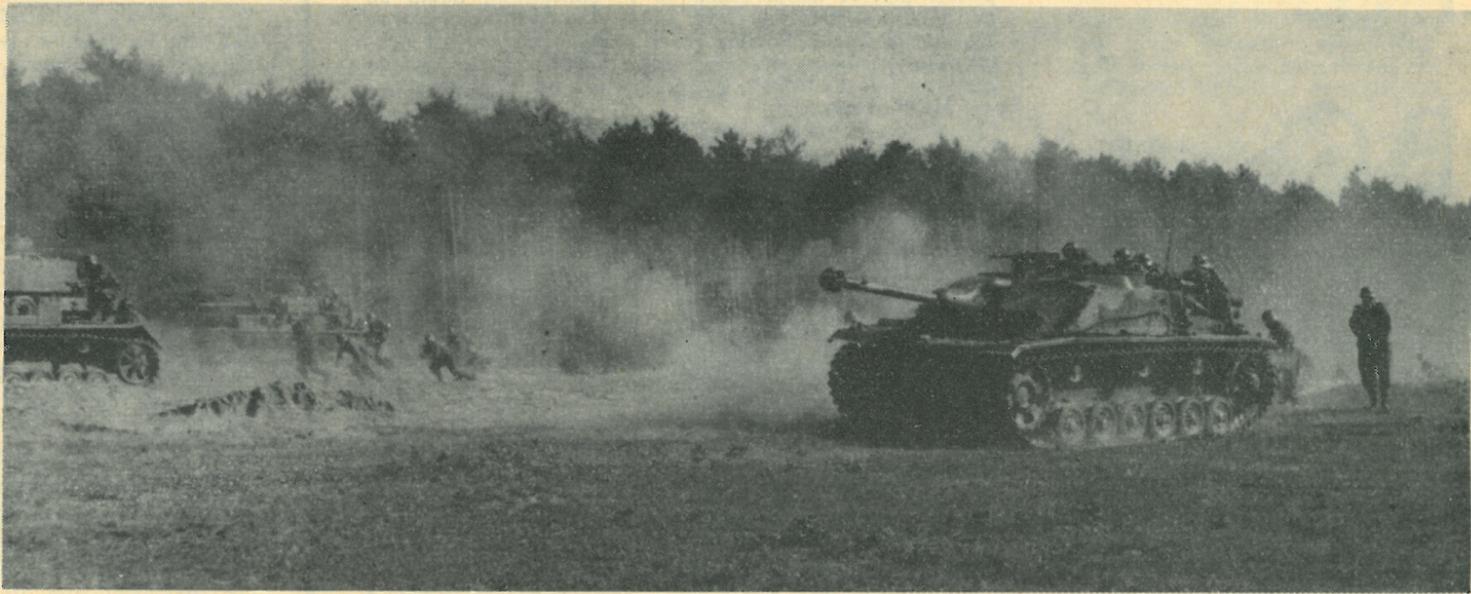
Popri balistickej akcii rozohráva sa milostná dráma, história sklamanej lásky — cítim, v ktorú tak presvedčivo verí Dabač, história dvoch ľudí, ktorých šťastie ničí vojna.

V rozhodujúcom okamžiku filmu kpt. Dabač hynie, ale jeho smrť je predzvesťou počiatku lepšieho života nových, šťastných lások.

Bohužiaľ tvorcovia filmu neustriehtli sa istého zľahčenia. Môžeme im vytýkať príliš povrchove nakreslenú postavu hlavného hrdinu, opakovanie sa jednotlivých scén a niekoľko predĺžených scén. Náhradou za tieto nedostatky sú filmové partie na skutočne vysokej umeleckej úrovni, ktoré vyvolávajú raz smiech, raz zimomriavky a zase hlbokú zamyslenosť nad zložitou ľudskou povahou.

Výsledok je taký, že na príbeh kapitána Dabača pozeráme s napätím, pozornosťou a odnášame si z kina dobrý dojem o človeku, ktorý vedel v správnej chvíli zísť z falošnej cesty a činní potvrdiť svoje vlastenectvo.

kajú najrôznejšie myšlienky a dohady. Tak bude najjednoduchšie a najlepšie. Je treba požiadať o vysvetlenie.

A opäť stál som pred ním. Sedel shrbený na drevenej priehni, ktorú Bernát používal ako lôžko s dlaniami ponorenými vo vreckách kožuška. Ani som nevedel, že mal kožušok. Bernát nalieval hrnčekov čaj, ktorý varili z ihličia a sladili sacharínom.

— Chcel by som vedieť súdruh, koľko je hodín — obrátil som sa na chirurga. Pozrel na mňa bez slova, akoby s nechufou, povytiahol rukáv a pozrúc na ciferník povedal:

- Pol šiestej.
- Pekné hodinky. Aka je to značka?
- Švajciarska. Starina.

Oprel som sa o stenu. A predsa stodvadsať minút! Stodvadsať minút rozdielu... Presne toľko, koľko bol rozdiel medzi časom ustáleným ako poznávací znak pri hesle spolek, a časom fašistov.

— Na mojich hodinách je len pol štvrtej...
Trhol sa! Spozoroval som to. Určite. Viečka mu zamihali. Čo mi teraz povie?...

- Pol štvrtej? Moje hodinky sú presné.
- Podľa akého času?
- Ako to, podľa akého času? Je asi len jeden čas?

Bernát prestal miešať čaj v hrnčeku a znehybnel sklonený nad lavicou. Aj on vedel, že ničie nie je v poriadku. Áno, ten človek nevedel o tom, že na stretnutie so spojkou ide sa s hodinami posunutými o dve hodiny dozadu. Nevedel to! Lebo fašisti to tiež nevedeli. A preto som skríkol.

— Kto ňu poslal? Kto si?...

Strhol sa. Obzerala sa po miestnosti, vypadá prekvapený. Zlaté zuby opäť sa ukazujú. Ale otvorené ústa mlčia.

— Kto ňu poslal? Odkiaľ si poznal heslo?

To už bol útok, na ktorý som očakával reakciu. Predsa on si musí uvedomovať, že mlčaním zväčšuje nebezpečie. Doktor Bernát približuje sa k nemu a prekvapeným hlasom, v ktorom niet ani stopy po výčitke sa pýta:

— Vám to nepovedali súdruh? Kto vás poslal? Neodpovedal, len pozrel ako lapené zviera.

— Máš pri sebe zbraň?!

— Mám...

Úmyselne stal som si k východu, pre istotu zastal som mu cestu. Vytiahol spod kožuška Mauser — revolver. Dr. Bernát urobil nejaký neurčitý pohyb rukou, ktorým chcel pravdepodobne nahradiť slová, ktoré mu nechceli cez hrdlo. Konečne dobyl so seba hlas:

— Vysvetlite niečo súdruh preboha. Prečo nehovoríte?

— Lebo je to špicel. Nemá o čom hovoriť. Vec je jasná. Treba hneď poslať niekoho do štábu, aby poslali rádiové hlásenie veliteľovi brigády. Poslali nám agenta, to je jasné, Lenže ani on, ani gardisti nevedeli ako to u nás vypadá.

Ani po týchto slovách nenastala z jeho strany žiadna reakcia. Stál ako prikovaný, ruky sa mu triasli, ústa mal stisnuté, bol bledý, krvi by sa v ňom nebol dorezal. Až to bolo čudné, že všetko šlo tak hladko. Nezmohol sa ani na jedno slovo protirečenia. Bol to dôkaz toho, že legenda, pomocou ktorej usilovali prepašovať ho do hôr, bola postavená na veľmi krehkých základoch. Vedel, že nemal žiadnu nádej na záchranu pomocou klamstva. Ale nevedel, ako veľmi bol tu potrebný chirurg. A on bol skutočne chirurgom. A preto keď sklonil hlavu, zdrtý odhalením a strachom, Bernát sám prestrašený zakričal so zúfalstvom v hlase:

— Ty nie si chirurg?

— Som.

— Aj lekár môže byť špiónom.

Ešte niekoľko minút otvorenej hry a chirurg odpovedá na všetky otázky. Áno, mal obhliadnuť terén, ustáliť miesto zimných základní, poznať sily a... to posledné neprešlo mu ľahko cez ústa. V prípade, že by všetko dobre, pri vhodnej príležitosti mal spôsobiť otravu ranených a ochrany, lebo predpokladali, že jestvuje veľká, spoločná kuchyňa.

Chirurg zostal pri nemocničke na práchach vojenského zajatca. Na druhý deň podľa rozkazu, ktorý som dostal, musel som odísť a stratil som ho z očí. Niekoľko týždňov neskôr dozvedel som sa, že sa ukázal byť skvelým chirurgom so zlatými rukami, prevádzal všetky zákroky a zachránil mnohých pred smrťou. Avšak ktorýsi deň pokúsil sa o útek. Zastreli ho.

K XVII. VÝROČIU VARŠAVSKÉHO POVSTANIA

MESTO ODSÚDENÉ K ZÁNIKU

Čas pomaly vyhladzuje zážitky tých dávnych, tragických dní. Vyrástlo už pokolenie mládeže, ktorá pozná povstanie len z rozprávania starších a z kníh. Miznú z varšavských ulíc stopy obrovských škôd, obeť ktoré malo mesto zaplatiť za dni vzbury a boja za právo k slobode.

Pred 17. rokmi, dňa 1. augusta 1944, po piatich rokoch krutej okupácie, Varšava uchopila zbraň proti hitlerovcom.

S bezpríkladným hrđinstvom a odvahou, s bezhraničnou láskou k slobode a čti, v boji z prevažujúcimi silami nepriateľa a jeho neslýchanou surovosťou, odovzdávali životy nielen vojaci AK, AL a iných útvarov, ale aj civilné obyvateľstvo — so zbraňou v ruke zomierali ženy a dokonca aj deti.

„Skoro všetky štvrte Varšavy sú v plameňoch... Po povstaní a potlačení tohto, Varšavu postihne osud, ktorý si zaslúžila. Buď úplne VYHLADENÁ Z POVRCHU ZEME“, takto písal dňa 5. augusta ríšskemu ministrovi generálny gubernátor H. Frank.

Mesto bolo dokonale zničené. Avšak nepodarilo sa vrahom vyhladiť národ. Dnes vo Varšave vrie nový život. Varšavské Povstanie utkvie v našej pamäti ako jedna z najtragickejších stránok poľských dejín a pred tieňami padlých v jej obrane kloníme čelá plní čti a lásky.

Ustka — mestečko so 7.000 obyvateľmi, položené na strednom pobreží Baltu má svoje zaujímavé dejiny, ktorých začiatky siahajú XIII. storočia. Vtedy bola Ustka osadou patriacou rytierovi Ježkovi zo Slawna, ktorý ju odovzdal do večnej árendy mestu Słupsk, ležiacemu 17 km do vnútrozemia od Ustki — nariadiac zároveň platiť sebe a svojim potomkom nájomné 8 slovanských grajciarov a osem pár topánok.

Do roku 1900 Ustka bola pod nadvládou Słupska. V tých dobách bola len malou rybárskou osadou, veľmi zničenou v období tridsaťročných vojen a len od r. 1900 začínajúcou sa pomaly pozdvihovať z úpadku a premieňať sa na letovisko. Avšak skutočnú renesanciu prežíva Ustka po II. Svetovej vojne, keď tuná začínajú hospodáriť Poliaci. Je pravdou, že od r. 1954 Ustka je len rybárskym prístavom, ale práve ako taká začína zaoberať na našom pobreží stále významnejšie miesto. Z roka na rok stáva sa tiež vyhľadávanejším letoviskom. Jej krásna poloha, husto zalesené pobrežné duny, výborné výletnícke terény a dosť veľká pláž vytvárajú patričné podmienky. A keďže ľudia su tu pohostinní, Ustka už po niekoľko rokov prežíva úplnú inváziu podnikavých závodov z celého Poľska, ktoré budujú pre svojich pracovníkov srubové strediská alebo dokonca stále kolónie murovaných domčekov, ktoré sú v sezóne úplne preplnené čitateľmi mora.

Ale popri týchto milých kúpeľných vlastnostiach, Ustka skrýva vo svojom prístave niekoľko desiatok rybárskych lodí, ktoré väčšiu časť roku sú domovom niekoľkosto usteckých rybárov. Práve títo ľudia dávajú ráz životu toho prístavu. Pre nich more znamená ťažkú prácu a poctive zarobený chlieb. Keď v lete pláž je preplnená rekreantami túžiacimi po slnku, ich nevelké rybárske lode, ako pracovité včely krúžia medzi lovišťami a prístavom, vyhadzujú na breh svoje, meniace sa striebornými šupinami bohatstvo. Je skoro neuveriteľné, že taká 17 metrov dlhá rybárska loď môže doviezť vo svojich útrobach po maximálne vydarenom love až 18 ton rýb. A tak to ide celý rok. Tvrdá a zdalo by sa stále rovnaká práca. Naloženie ľadu na loď v prístave, cesta na lovište, tam trvajúci niekoľko dní zápas s plnými sieťami, provízorne patrošenie a čistenie chytených rýb, presypávanie ich ľadom zabezpečujúcim ich pred skazením, návrat do prístavu, aby vyložil cenný náklad a všetko sa začína od začiatku. Sú tu potrebné dobré svaly a konské zdravie. Pre týchto ľudí nejakým relatívnym odpočinkom sú mesiace: október, november a december, keď na Balte sú vlnobitia, ktoré znemožňujú lovenie rýb. Ale už v polovici januári z baltských prístavov idú na more, lebo v tomto čase začína sa sezóna šprotiek, trvajúca do konca mája. Nasledujúce mesiace, sú mesiacmi lovu sledí a tresky. Nenájdete však tak rýchle človeka, ktorý by chcel zmeniť povolanie. Majú radi prácu na mori, majú radi riziko, ktoré je spojené s každou výpravou, majú satisfakciu z každého boja s prírodou a jej bohatstvom. A keďže v tomto boji sú silnejší — dosahujú stále lepšie výsledky. Národný podnik lovu a rybárskych služieb „Korab“, ktorý zamestnáva väčšinu usteckých rybárov, napriek tomu, že začínal vo veľmi ťažkých podmienkach, je dnes jedným z popredných poľských rybárskych podnikov na Balte. Má na svojom konte celú radu rekordov v obore ročných výnosov rybárskej lodi. Dnes „Korab“ má základy v tom, čo tuná bolo vybudované za poľské peniaze a rukami poľských robotníkov. V posledných rokoch bola v Ustke vybudovaná: chladiareň, hala pre začiatkové chladenie a čistenie rýb, nové betónové nabrežie, bola rozbudovaná konzervareň. Staré drevené rybárske lode boli nahradené novými, kovovými jednotkami, vybudovanými v poľských lodeniach. Všetky tieto jednotky obdržali moderné navigačné prístroje a rádiotelefony, ktoré dovoľujú udržiavať stále spojenie s prístavom. Sú tiež vybavené takými modernými prístrojmi akým je echo-sonda, vďaka ktorej veliteľ rybárskej lode, ktorá je na lovišti, môže presne ustáliť podľa výkresu, ktorý rysuje tento prístroj, kde sa práve nachádza väčšia skupina rýb. Nakoľko majú k dispozícii patričnú modernú sieť, ktorú je možno umiestniť v ľubovoľnej hĺbke, posádka rybárskej lode vracia sa do prístavu so stále väčším nákladom. Použitie týchto moderných prístrojov stále viac vylučuje riziko nepodareného lovu, dnes už rybári nemusia sa spoliehať na náhodu alebo šťastie.

Týmto spôsobom ulovená ryba prichádza na náš stôl svieža alebo po úprave — udená, v konzervách alebo ako rybacie fillé. Ale nič tu nevychádza nazmar. Nie všetci vieme, že napríklad z tresčích jatier vyrába sa u nás rybí tuk a všetky odpadky a pozostatky z rýb sú spracované na rybiacu múčku, ktorá je cenným dodatkom krmovín pre zvieratá.

Disponujúc rozsiahlym baltským pobrežím, ktoré sme znovuzískali po druhej svetovej vojne, snažíme sa ho stále lepšie využívať. Je však správne zamyslieť sa niekedy keď jeme chuťnú rybu nad tým, koľko námahy muselo byť vynaložené na jej zlovenie.

Telefon zvonil už tretíkrát a len vtedy zobudil Larry Prestona. Avšak zvonil ešte dvakrát, pokiaľ Larry vyšiel z tmavej spálne a zdvihol sluchátko. „Haló, medzimestská — hlas telefonistky bol monotónny.

— „New York pre pána Larry Prestona“. „Pri telefóne“ — povedal ospalo.

Sluchátko na chvíľu zmlklo a potom ju počul. Vravela rozčúleným hlasom, skoro bez dychu „Miláčik, hovorí Janice. Zobudila som ta? Lutujem. Ale musela som s tebou hovoriť. Som skoro bez seba“. Zvyšky snu sa stratili, bol úplne triezvy. Z doterajšej úplnej tmy vynárali sa obrysy izby. Pohodne sa usalašil na pohovke, ktorá stála pri telefóne. „Teraz len kľudne — čo sa stalo?“ povedal do sluchátka. Uplynuli už skoro tri dni odkedy s ňou naposledy rozprával. „Och, Larry. On prišiel ku mne dnes v noci. Pred pol hodinou. Je opitý, úplne opitý. Bil mňa.“ Jej hlas prešiel vo vzlyk. „Odkiaľ sa dozvedel kde bývaš?“ „Moju novú adresu dali mu tu nás v úrade. Larry, povedal, že sa ho nikdy nezabavím. Musíš sa s nim stretnúť. Prisahal, že bez boja sa mňa nevzdá. Miláčik, čo robíš? Som bezradná, nevidím východisko...“ Opäť zvuky plaču naplnili sluchátko. „Prestaň, ukladni sa“ — povedal muž. „Larry, prosím ňu, chcem aby si bol pri mne. Potrebujem ňu. Kedy sa vrátiš? Jej hlas znel naliehave. V tme izby zreteľne ju videl ako stojí pri telefóne, bledá, nervózna, blond vlasy sú strapaté.

„Čoskoro...“ odpovedal. „Čoskoro, len čo prestanem nakrúcať film, to nebude trvať dlhšie ako mesiac.“ „Mesiac? — tak dlho. Dovoľ mi pricestovať k tebe. Prídem hoci pešky. Urobím všetko čo budeš chcieť, len aby sme boli opäť spolu.“ „Vieš, že je to nemožné“ — vysvetľoval jemne. „Práve teraz si nemôžem dovoliť žiaden škandál. Teraz keď sa uskutočňuje príležitosť, na ktorú som čakal celý život.“ „Viem to miláčik. Prepáč, že som taká hlúpa. Si predsa skvelým hercom a nikdy by som si to neodpustila, keď by som ňu pokazila kariéru.“ Chvíľu čakal, pokiaľ nenadobudol istotu, že sa úplne ovláda. Potom pokojne sa spýtal — „Kde on je?“ „Hovoriš o Allovi? Leží v bezvedomí na dlážke. Neviem, čo bude keď vytiezvie.“ Muž sa naklonil pre cigarety. Vedel, že ležia pri aparáte. V ústach cítil nezvyklé sucho. V tme zhodil rukou nejakú krabičku, ktorá s treskotom padla na zem. Konečne nahmatal cigarety a zápalky. Žena zase plakala. Hlboko vtiahol dym, čakal. „Nemôžem si zvyknúť na tú samotu“ — začala po chvíľke. „Odkedy si odce-

stoval stále je okolo mňa prázdno.“ Prerušil ju, naväzujúc k predošlému rozhovoru. „Ako sa u teba objavil? Stojí jeho voz pred domom?“ „Áno, jeho čierne ford stojí pred domom.“ „Videl ho niekto, keď vchádzal k tebe do bytu?“ spýtal sa snažiac sa dať svojmu hlasu prirodzený zvuk. „Predsa sú štyri hodiny. Všetci spia a ulica vedie medzi koľajnicami; sám vieš predsa ako to tu vypadá.“ Áno, pamätala sa na tú štvrť dokonale... Mlčal, pozorujúc jej očakávanie. Vzdialený od nej 3 tisíc míľ, počul jej zrýchlený dych. „Larry“ — „Áno, počúvam“. „Čo mám teraz robiť? Čo bude, keď on skutočne nebude súhlasiť s rozvodom?“ „Áno, to je problém.“ „Larry“, prečo si

MAN RUBIN

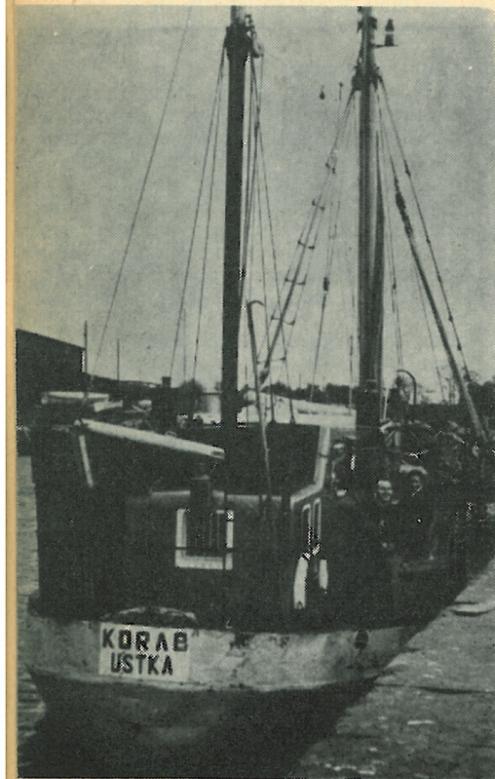
DETEKTÍVNA POVIEDKA

taký lakonický?!“ „Rozmýšľam“ — odpovedal. Skutočne, myšlienky mihaľi sa mu mysľou, čudné myšlienky. Obdivoval ich presnosť a precíznosť a predsa uplynulo len niekoľko minút odkedy sa prebudil. Áno, všetko bolo jednoduché, problém bol vyriešený. „Janice, ľúbiš mňa?“ spýtal sa. „Ale miláčik ako sa môžeš pýtať. Predsa vieš, že pre teba urobím všetko.“ „Tak počúvaj“ — naklonil sa akoby chcel zmenšiť deliacu ich vzdialenosť. „Bojím sa, že tvoj manžel bude pre nás večným trápením. Stubila si, že nebude robiť žiadne ťažkosti, že všetko je už dohodované. Ja musím predsa myslieť na svoje povolanie. Moja budúcnosť je spojená s herectvom.“ „Čo ty sleduješ“ — prerušila ho „chcem ti len toľko povedať, že už mám dosť toho stretávania sa s tebou v tmavých reštauráciách a blúdenie ulicami. Zdá sa mi, že je na čase ukončiť to, chcem, aby naša situácia bola normálna.“ „A nie je taká?“ zašepkal hlas v sluchátku. „Nie je a nebude, pokiaľ nám on bude stále v pätách.“ Opäť počul plač. „Larry, neviem čo mám robiť. Prestaň mňa trápiť. Porad mi nejakú a vynasnažím sa to vybaviť.“ Zhlboka vdýchol dym a pomaly ho vyfukoval. Rozhodol sa teraz jej to povedať. Predpokládal, že telefonistka neodpočúva. „Počúvaj Janice — musíme sa ho zbaviť, pokiaľ on bude stáť medzi nami nikdy nebudeme šťastní.“ „Nechápem“ — „Chápeš mňa dokonale“ — poznamenal netrepežlivo. „On alebo ja, iného východiska niet.“ Počula ako

STRIEBORNÉ BOHATSTVO

JERZY NOCUŃ

Pred odchodom na lovište

zhlboka vtiahla do seba vzdych. Trafil presne. Teraz prídu výčitky, vedel však, že sa už vzdala. „Larry zbláznil si sa!“ „On alebo ja“ opakoval rozhodne. „Dnes v noci musíš mi na to dať odpoveď.“ „Ale ako? Čo ty vlastne odomňa žiadaš?“ Hlas sa jej lámal. „On tam predsa leží v bezvedomí. Hovorila si, že takýto stav trvá u neho často aj niekoľko hodín. Je to jednoduché — nikto ho predsa nevidel, keď prichádzal k tebe. Nikto sa nedozvie. „Ale ako?“ Napätie jej hlasu bolo skoro hmatateľné, skoro fyzicky cítil ako sa trasie. „Máš na posteli veľkú podušku, tú ktorú som ti kúpil?“ „Larry, nie, nikdy! Nie, nemôžem to urobiť!“ prerušila. Využil rýchle tú prestávku. „Dones podušku Janice, hovorila si predsa,

šťastiu.“ „Dobre, už idem.“ — povedala prudko žena. Počul ako odložila sluchátko, potom bolo ticho. Zapálil novú cigaretu, dym sa plazil tmou. Nervózne prítlačal sluchátko k uchu. Počul tlmené zvuky hudby. Asi zabudla vypäť rádio keď šla spať. To sa jej ostatne často stávalo. Myslel o jej útulnom byte o bielom elegantnom nábytku. Stále počul tlmené zvuky hudby. Veselé zvuky, žijúce vlastným životom, lahostajné voči tragickému chvíli. Cítil ako pot mu začína tiecť medzi lopatkami, jeho ostrú chuť cítil na perách. Bol zvedavý aké počasie je v New Yorku. Čas plynul pomaly, nevypočítateľný vo svojom behu. Sedel počúvajúc šelesty v telefóne tak intenzívne, že sa mu zdalo ako by bol jedným organizmom

nikto nevidel. Potom ho vynesie z auta a vhodíš do vody. Ďalej, musíš sa zbaviť vozu. Najlepšie bude nechať ho niekde medzi blokmi City. Domov sa vrátiš peši. Pamätaj na rukavičky. Nesmieš ich zobliekať. Chápeš, ide o odtiačky. Nastalo mlčanie. — Janice, Je ti všetko jasné? — Áno... Larry, spravila som to všetko pre teba. Len pre teba. — Viem, ale už choď. Začína svať. — Budeš ešte telefonovať? — Áno o hodinu. V tom čase sa už iste vrátiš. — Cítiš odpor ku mne, po tom čo som urobila?! — Janice, ako môžeš tak myslieť, ľúbim ňu ešte viac! Ale ponáhľaj sa.

Tmavovlasé dievča sa obrátilo. — Kto to bol? — A... kamarád — odpovedal. — Tak dlho ňu nebolo — povedala ospalo. — Áno, museli sme vybaviť istú záležitosť. — No a vybaviť si? Blúdil očami po izbe. Na bielej poduške videl jej čierne vlasy. Oviata ho vôňa francúzskej voňavky. Jemne hladkal jej bujné vlasy... — Zdá sa mi, že som vybaviť. To kúzelné dievča podpísalo nedávno zmluvu s veľkou filmovou spoločnosťou M-G-M. Predpovedali jej rýchly úspech. Ešte stále jeho ruka blúdila po jej krásnych vlasoch. — Máš takú jemnú ruku — zašepkala.

Volá NY

že on je malý. Polož mu podušku na tvár a silne pritlač... päť minút stačí. „Larry, prosím ňu!“ „Pre spoločnosť on už je mŕtvy, nech sa tento fakt stane skutočnosťou.“ Tentokrát plač bol prudký. Celé jej zúfalstvo, jej boj samej so sebou, vyplnil tých 3 tisíce mil, ktoré ich delilo. Avšak on bol trpezlivý, pozoroval pomaly sa klúcici lúč svetla na povale, ktorý začal prudko klesať dolu, až sa rozplynul v tme. Bolo to svetlo reflektorov auta. A opäť nočné ticho vyplnilo všetko, nepreniknuteľné v hustej tme. „Larry...“ jej hlas zbrobnil. „Zdá sa mi Janice, že prišla si mu smrť niejednou. Teraz máš príležitosť. Bol to tieň, ktorý tiesnil všetku chvíľu nášho šťastia.“ „Ale je to predsa človek — môj manžel.“ „On je našou kľatbou a nič viac, a keď to neurobiš teraz tak...“ prerušil pokrývajúc mlčaním ne-trpezlivosť a podráždenie. A potom jeho hlas znel zase pokojne. „Zdá sa mi, že ďalšie vysvetľovanie je zbytočné.“ „Larry! — jej hlas prešiel v krik „Larry, prosím ňu neskladaj sluchátko, keď ňu necháš, spácham samovraždu.“ „Tak urob ako som ti povedal. „Áno, dobre, urobím všetko... ale bojím sa, som tak sama. Potrebujem tvoje ramená, celá sa trasím.“ „Janice dones podušku, pritlač ňu tvár. Budeme sami a šťastní. Sluchátko sa na chvíľku odmlčalo a potom jej traslavý hlas. „Držím ju. Miláčik, povedz mi, len či ňu ľúbiš?“ „Janice — ľúbim ňu“ — odpovedal muž. „Predstav si, že som s tebou.“ „Áno, sme spolu, ale teraz už choď — budem čakať.“ „Larry.“ „Už ani slovo viac, robíš to pre nás, kvôli nášmu šťastiu.“ „Ó bože, ja sa bojím“ — opäť bola nerozhodná. „Kvôli mne, kvôli nášmu

s ním. Naraz hudba zmlkla. V drôtoch sa rozvčalo ticho. Potil sa stále viac. Srdce mu bilo stále prudšie. Určite minulo už 5 alebo aj 10 minút a stále nič, nič. ...Až naraz, jej hlas, cudzí, unavený. „Larry?“ „Janice“ — „Spravila som to, on už nežije! Spravila som presne tak, ako si mi to povedal. Leží teraz taký kludný a malý.“ „Ale si si istá?“ „Bože, hovorím ti, že on nežije!“ Hovorila s nejakou naľakanou rýchlosťou. „Hovor ku mne Larry, bojím sa, je tu tak príšerne ticho. Prosím ňu, povedz niečo!“ „Nemáš sa čoho obávať. Musíš ešte niečo urobiť, s tým sa treba ponáhľať.“ „Kedy pricestuješ? Tak by som chcela byť zase s tebou.“ „Skôr ako si myslíš.“ „Nenecháš ňu už nikdy samu? — Nie, nikdy! — Čo mám teraz robiť? — Zober prikryvku z postele a prikry ho. — Načo? — Zisti, či je ulica prázdna. Potom zober jeho auto, zaparkuj ho pri samých dverách. Je treba ho čím skôr preniesť do auta a odvieť. — Nespravím to, nevládzem! — Musíš, veď on je malý a neváži veľa. — Milý, bojím sa. Nedotknem sa ho! — Janice musíš to spraviť. Pamätaj pre naše šťastie. — Dobre, ale keď sa vrátiš tak isto ňu budeš ľubiť a nikdy neodídeš? — Nikdy Janice, náš život budeme prežívať spolu, vždy spolu a šťastne. Poradiš si s ním? — Áno. Keď ho preniesieš do auta, pôjdeš pozdĺž Ríwer Drive. Zaparkuješ voz na nábreží, tam kde som ja vždy parkoval. Áno, tam bude najlepšie... Len buď opatrná. Daj pozor, aby ňu

— Áno... Larry? — No, počúvam ňu? — Nič... bojím sa! — Janice, ukludni sa... len kľud! — Dobrú noc, milý myslíš na mňa. — Celú noc. Počul ako odložila sluchátko. Linka bola voľná... Opatrne odložil sluchátko. Izba bola ešte stále tmavá. Vytiahol zo škatuľky poslednú cigaretu, vtiahol hlboko dym. Rozhodným pohybom siahol po sluchátko. Vytočil číslo. Ešte raz preletel v myšlienkach svoj plán. Áno. Nespozoroval na ňom žiadne chyby. Počul v sluchátku charakteristický praskot. — Haló, polícia? — Áno. — Moje meno Larry Preston. Som herec bývam North Street 12. Pred 10 minútami mal som rozhovor New Yorkom. Manželka istého môjho priateľa vyrozprávala mi príšernú históriu. Bola veľmi rozčúlená a vlastne to čo mi rozprávala hraničilo s absurdom. Povedala, že zavraždila svojho manžela, nemohla s ním už dlhšie vydržať. Bol notorickým pijanom, bil ju. Mrtvolu chcela previesť jeho vlastným autom na Sixteen Street a vhodíť z nábrežia do vody. Hovorila tak presvedčivo, že som sa rozhodol túto čudnú históriu odovzdať polícii. Potom udal Janicinu adresu, presne popísal voz, ktorým chcela previesť mrtvolu obeti. Odvesil sluchátko, sedel ešte nejaký čas fajčiac cigaretu. Bol spokojný so sebou, spoluúčast, ani nahovárane k vražde nikto mu nemohol dokázať. Neboli dôkazy. Kludne potiahol dym z cigarety. Vstal z pohovky, zhasil cigaretu v popolníku a cez tmavú izbu vrátil sa do spálne.

— Áno... skutočne — rozozmlial sa. * * * V malom byte v New Yorku Janice odľahovala záclony. Slniečny úsvit vyplnil izbu. Pristúpila k sediacej na pohovke manželovi. — Vieš All, nikdy by som to nebola uverila. Sadla si vedľa neho a ponorila tvár do dlaní. All pozrel na ňu zo súcitom. — Vedel som to, že on je schopný všetkého. Teším sa, že si sa predsa rozhodla kvôli mne podrobiť ho skúške. — On je vrahom — zašepkala — vrahom! O pol hodiny neskôr pri vchode prudko zaznel zvonček. All otvoril dvere. A skôr ako policajt mohol niečo povedať predstavil sa: — Práve ja som obetou zločinu, a keď prídete bližšie, na pohovke uvidíte osobu, ktorá mala sedieť na lavici obžalovaných. * * * V nasledujúcej pol hodine druhýkrát za túto noc zobudili Larry Prestona. Tentokrát nebol to telefón. Ospalý Preston otvoril dvere a vpustil políciu do halie. — Larry Preston? — Áno. — Ste zaistený. Spáchal ste trestný čin nahovárane k vražde. Prekvapený Larry Preston mechanicky dokončil obliekanie. Cez dvere videl tvár tmavovlasého dievčaťa. Policajt ho vzal pod pazuchu, možno nie príliš jemne.

Kúpiť!

Trh v Jablonke je udalosťou týždňa. Takú trhovú stredú očakáva sa s radosťou a dlho spomína. Lebo je to zjazd všetkých ktorí majú nejaké konkrétne záujmy, aj tých, ktorí majú len túžby a dokonca aj tých, ktorí pri najpríťažlivejších obchodných transakciách sú úplne lahostajní. Sústreďuje sa tu okrem obchodných záležitostí aj iné — výmena informácií medzi jednotlivými dedinami, pomenovaná zľomyselne jednoducho klebetami. V takejto motanici hovoriacich ľudí a revúciach zvierat uplyva deň.

Ľudia kupujú rozličné, potrebné im výrobky. Je treba priznať, že obchody sú oveľa lepšie zariadené ako v minulosti. Ale je tu ešte veľa vecí, ktoré by sa mali zmeniť. Zvlášť blížiac sa obdobie žatvy vyžaduje, aby nechýbalo náradie, aby bolo dostatočné množstvo dobrých nápojov. Je

predať!

samozrejme, že zákazník je náročný. Nechce kupovať hocičo. Sediaci hovoria „dodávame na trh dobré výrobky a také tiež chceme kupovať“. V podstate výmena dedina — mesto prebieha lepšie ako v minulosti. Je v tom veľká zásluha miestneho družstva „Samopomoc chlopska“.

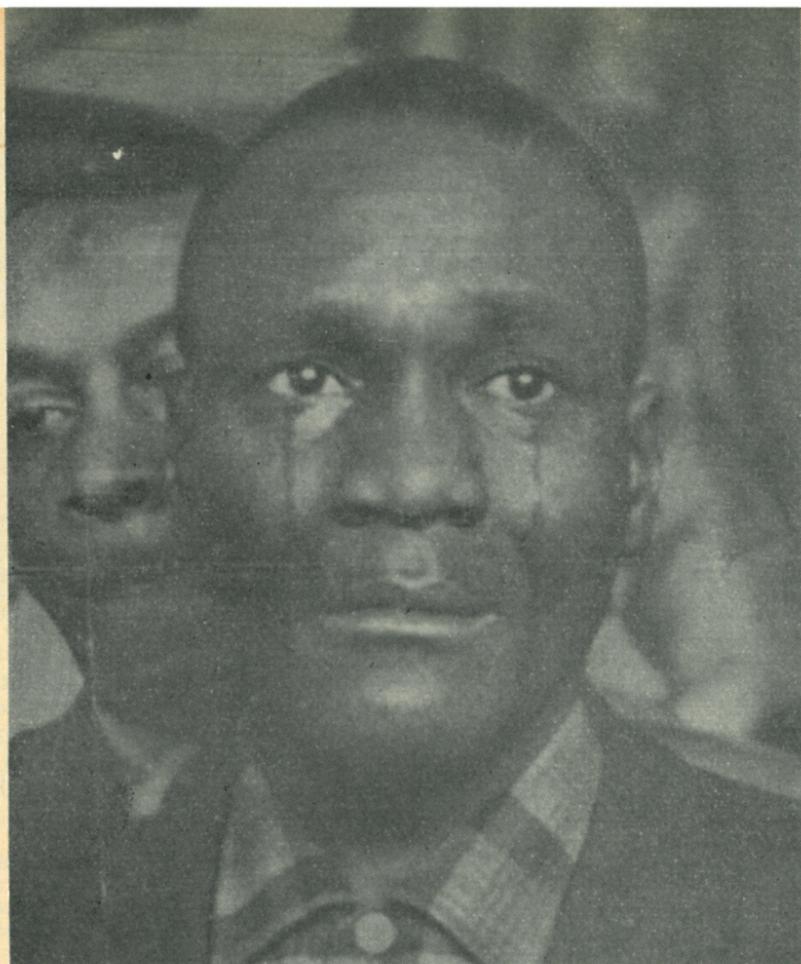
V stredu nepredáva sa alkohol. Cenná iniciatíva GRN v Jablonke zložila skúšku, hoci opití sú. Ako je vidieť, alkohol nejaký len preteká alebo sú ľudia, ktorí ho predávajú na čierno. Hovorili o tom členovia národného výboru a sľubovali, že sa budú touto záležitosťou zaoberať. Dúfajme, že nezabudnú. Lebo trhovú náladu a zábavu kazí každý pijan.

Náš fotoreportér zachytil fotografickým aparátom niekoľko trhových obrázkov. Uverejňujeme tieto fotografie a prajeme čitateľom príjemný trh najbližšiu stredú.

PAWEŁ DERESZ

jednať sa.

ALABAMA VRHÁ STÍN NA USA

TETA DORA POZDRAVUJE Z DOVOLENKY

Milá redakcia!

Keď ležím na pláži a opájam oči nekonečnou hladinou Baltského mora, veľmi ľutujem Vás, ktorí namiesto toho, aby sa vyhrievali na slniečku kompletujete materiály do „ŽIVOTA“. Avšak popri slnečných a morských kúpeľoch veľa času mi zaoberá pozorovanie pláži a doslovne celého davu dovolenkárov. Uisťujem Vás, že je sa na čo poďať. Rozkošní „starší“ chlapi čľapajú sa vo vode ako malé deti, na piesku dôstojné matróny predvádzajú svoje pôvaby, veľmi často dokonca v spodnom prádle a medzi nimi zručne sa prevíja „sám kvet zv. nežného pohlavia“ posielajúc na pravo a na ľavo vražedné pohľady. Sú skalopevne presvedčené, že kúzlo ich štíhlych opálených tiel, len miestami zahalených malým, skoro neviditeľným kúskom látky, musí robiť veľký dojem.

O mužoch v plavkách nebudem písať, všetci vieme, že k tomuto úboru nedá sa nič pridať ani ubrať. Ale práve ženy! Chcela by som sa podeliť s Vami a Čitateľmi, najmä Čitateľkami, niekoľkými postrehami.

— Keď si myslíš, že si krásna a Venusa je pri tebe úplna nula, maj predsa len trošku pochybnosti, či všetci s touto tvojou mienkou súhlasia.

— Skôr ako sa ukážeš v plavkách na pláži, staň si pred zrkadlo a kriticky sa na seba pozri.

Černošští obyvatelé v jižních státech USA neustále bojují o integraci. Formy tohoto boje se stále mění: nedávno se tato válka projevovala mlčícím obsazováním restaurací a kaváren a jiných míst, která byla určena „pouze pro bílé“, naposled slavným a známým v celém světě příběhem „jezdců svobody“, kteří demonstračně procestovali městy a vesnicemi zapadlého jihu, všude hlásajíc hesla rovnoprávnosti.

Cesta „jezdců se skončila tragicky ve státě Alabama — v městech Montgomery a Birmingham. Když autobus „jezdců svobody“ přijel do Montgomery, fašističtí útočníci vhodili do autobusu zápalnou bombu. Autobus začal hořet. Cestující, mezi kterými byli také běloši, sympatizující s černochoy v boji za rovnoprávnost, byli poranění rasistovskými útočníky. Tento krvavý konflikt, stejně jak i jiné podobné konflikty, vyvolávané „bílymi“ rasisty, byl podněcován místními vládními úřady a tiskem. Odjezdu autobusu „jezdců“ z Montgomery věnovala policie „patričnou“ pozornost. Jezdci však pokračovali ve své další cestě. Když přijeli do města Jackson ve státě Mississippi, byli okamžitě zatčeni místní policií, ve chvíli, když si chtěli odpočinout v čekárně určené „pouze pro bělochy“. Policie při zatýkání obžalovala účastníky „jízdy svobody“, že narušili pořádek, urazili policejního úředníka a pokusili se o vyvolání vzpoury“. Následkem těchto krvavých útoků a konfliktů byla federální vláda donucena poslat do Alabamy federální policii. Vzbudilo to ještě větší rasistickou nenávist místních vládních křiklounů, kteří se cítili dotčeni a ohodnotili tento vašíngtonský zákrok jako útok na svéprávnost svých států.

Situace černošských obyvatelů Spojených států zvláště v jižní části, je velmi těžká. Mají velmi ohraničené možnosti zúčastnit se voleb. Rasisté činí všechno možné, aby je nedopustili k volebním urnám. V jižních státech: Texasu, Arkansasu, Louisianě, Mississippi, Tennessee, Alabamě, Severní a Jižní Karolině, Virginii a na Floridě žije 5.900.000 Černochoů, kteří volebního věku. Rasistické úřady však zaregistrovaly pouze 1.500.000 černošských voličů. Stejně se děje všude tam, kde žijí černoši.

Nezaměstnanost v USA je živnou půdou pro rasistovské teorie neuvědomělé části proletariátu. Rasisté všude užívají „teorie“, že kdyby nebylo „prokletých Negrů“, všichni běloši by měli práci, kterou jim, bělochům, odebírají černoši. Skutečnou pravdou však je jak podávají statistiky, že v celých USA nezaměstnaných bělochů je 4,8%, zatím co Černoši jsou při tom zaměstnávání hlavně v zaměstnáních pro nevykvalifikované a tím i hůře placené pracovní síly. Běloši mají většinou tzv. svobodná zaměstnání a místa kvalifikovaných pracovních sil, zvláště na jihu.

Segregace v autobusech, čekárnách, restauracích, společných

Teta Dora

V súvislosti s tým:

— Keď nemáš čo ukazovať, ukazuj len toľko, koľko môžeš.

— Keď máš príliš veľa k ukazovaniu, lepšie bude skryť to pred inými.

— Keď už skutočne je všetko v poriadku — nech len manžel má k tomu právo.

A okrem toho pamätaj:

— Sex appeal skladá sa z dvoch súčastí, z toho čo žena má, a z toho čo je neviditeľné, ale čo sa dá využiť.

V súvislosti s tým, Teta Dora odporúča takéto plavky keď máš postavu aspoň takú ako modelka.

SPORT SPORT

Sportový lipiec uplynul v našom kraji pod znakom troch disciplín sportu: lehkéatletiky, piškárstva a kolarstva. O ile jednak prvé dve disciplíny prispôbili nam na arenie medzinarodovej spore cenných sukcesov, o tyle kolarze nie zapísali sie zbyt chlubnie.

Ale zacznijmy od pocatku. Lekkoatleci po serii v'iekszych i m'niejszych mityngov zagranicznych — w czasie ktorých osiagneli wiele doskonanych rezultatov spotkali sie 15 i 16 lipca w Szczecinie, w pierwszym tegorocznym mi'edzypaństwovym meczu, z družyną Czechosłowacji. Mimo, iż na ten mecz kierownictwo polskiej L.a. zdecydowało sie wystawic kilku debutantov odniesli-šmy, tak w konkurencjach m'eskich jak i kobiecych, wysokie zwyciešstwo. Szczegolnie wysoką przewagę uzyskali m'ezczyźni, ktorzy na 20 rozegranych konkurencjach wygrali 18, oddajac jedynie Czechosłowakom pierwszeństwo w skoku wzwyż i biegu na 1500 metrów. Na meczu tym padl teź pierwszy w tym roku rekord Polski. Uzyskal go Foik w biegu na 100 m czasem 10,2 sek.

Foik jest w tym roku doskonaly. Swoją wielką formę wykazal juź

w kilku mityngach, na ktorých wprawdzie uzyskiwal czasy nieco gorsze, ale zawsze z latwošcia wygrywal z czolowymi sprinterami Europy. W tym roku wygral on prawie ze wszystkimi slynnymi biegaczami Europy poza Wlochem Berutti i Niemcem Harry, z ktorými nie miał okazji zmierzyc swych sil. Do najciekawszych pojedynkov Foika nalezaly pojedynki ze slawnym Czechosłowakiem Mandlikiem. Trzykrotnie w ciagu kilku tygodni spotkali sie ze soba na bieźni ci dwaj sprinterzy i trzykrotnie z tego pojedynku zwyciešstwo wychodzil Foik pozostawiajac za soba swego rywala tak na dystansie 100 jak i 200 m.

Wynikiem 10,2 Foik wszedl do ścisłej światowej czolowki sprinterov, a jego forma wskazuje na to, że nie powiedzial on jeszcze ostatniego slowa i że swoje wyniki, zwlaszcza na dystansie 200 metrów, jest gszcze w stanie poprawic.

Inne gwiazdy naszej lekkieatletyki — Zimny i Piatkowski, potraktowali mecz z Czechosłowakami nieco ulgowo. W swych specjalnościach nie napotkali oni na godnych siebie przeciwnikov, stad teź ich slabsze w czasie tego meczu wyniki. Nie

mniej jednak sadzac po wynikach uzyskanych przez Zimnego i Piatkowskiego na innych zawodach mozna powiedziec, że ci zawodnicy sa w doskonalej formie i że mozna od nich oczekiwac rekordowych rezultatov.

W pilce noźnej oczy kibicov zwrócily sie przede wszystkim na juniorov. Nasi najmłodszi piškarcze spisuja sie w tym roku rzeczywiscie doskonale, wygrywajac 16 lipca w Radomiu swój kolejny mecz mi'edzypaństwowy tym razem z reprezentacją ZSRR 1:0. Bylo to piate w tym roku zwycieštwo juniorov, ktorzy na swym koncie zapísali tylko jedina porażkę w finale mistrzostw świata juniorov z Portugalią. Mecz ze Związkiem Radzieckim byl dla wielu juniorov meczem pozegnalmym, gdyż niektorzy z nich konczac w tym roku osiemnaście lat tracac tym samym prawo do występowania w družynie juniorov. Ale nasi trenerzy juź szykują nastepcov twierdzac, że najmłodsze rezerwy piškarskie mamy naprawde doskonale.

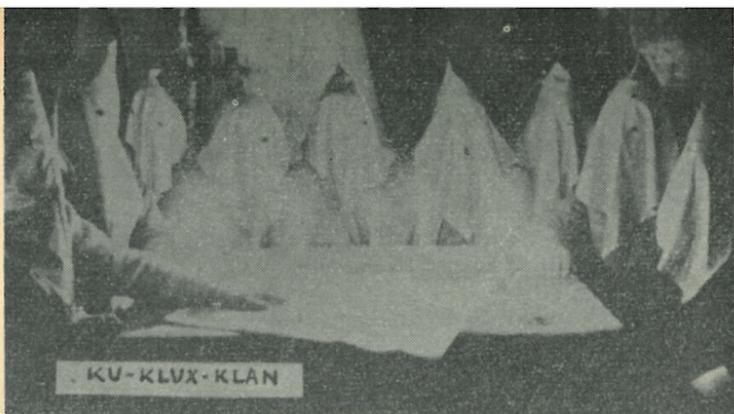
Krajowe emocje piškarskie zakonczyla pierwsza runda rozgrywek ligowych. Mistrzostwo wiosennej serii

rozgrywek zdobył z olbrzymią przewagą punktów zabrski „Gornik“, który nie poniosl ani jednej porażki i tylko dwukrotnie remisujac swoje spotkania. „Gornik“ reprezentowac teź będzie polskie piškarcstwo w Pucharze Mistrzostw Europy, a jego pierwszym przeciwnikiem będzie doskonala družyna angielska Tottenham.

Na koniec kilka slov o kolarzach. Nie dali nam oni okazji do dumy. Nasza družyna bioraca udział w wyścigu „Tour de France“ dla amatorov t.zw. „Tour de l'Avenir“, zajela w końcowej klasyfikacji 5 miejsce, a indywidualnie najlepszym byl Gawliczek, który uplasował sie na 11 pozycji. Dotkliwą porażkę poniešliśmy w trzyetapowym wyścigu w Rostoku; po raz pierwszy przegraliśmy w klasyfikacji indywidualnej doroczny wyścig wzdułz „Granice Przyjaźni“. W dalszym ciągu więc nie widać wzrostu poziomu naszego kolarstwa, które choç otoczone jest wielką opieką i ma w naszym kraju tysiące kibicov nie potrafi na arenie mi'edzyparodowej odniešc w'iekszych sukcesov.

W. Stępiński

KU-KLUX-KLAN

jídelnách a dokonce i na plážích. Všude. Nejvýrazněji ve školách. Ku-klux-klan společně s radou bílých občanů a s dalšími rasistovskými organizacemi se snaží, aby černoch a černošské dítě neodvážili se překročit práh místa, určeného pro „bílé“. Ve všech státech USA navštěvuje, z celkového počtu 3,996.000 černošských dětí společně s dětmi bělochů, školu pouze 188.000, při tom v jižních státech z tohoto počtu na 1,600.000 školou povinných černošských dětí pouze 779 může chodit společně s bílými: 775 Florida, 4 Louisiana. V ostatních jižních státech ani jedno černošské děcko nesmí překročit práh školy pro „bílé“.

Události v Little Rocku, New Orleansu a nyní v Montgomery, vrhají ostré světlo na americký rasismus, na americkou demokracii! Uvědomuje si to stále více lidí v USA, uvědomují si také zahraničně politický význam těchto událostí.

Kromě toho stojí za zmínku, že ve Spojených státech studuje na vysokých školách skoro dva tisíce afrických studentů, jsou černošští diplomaté, akreditovaní ve Washingtoně, mnohačlenná zastupitelství afrických států v OSN — oni všichni jsou původci nového problému USA. Tato skutečnost, že černošští hosté reprezentují území osvobozena od kolonialismu a nebo území bojující doposud s kolonialismem, má značný vliv na sebevědomí utiskovaných černošů amerických, buď u nich vědomí svazku s národněosvobozeným hnutím černošů afrických. A na druhé straně, ponižování černošů USA, snižuje prestiž Ameriky v očích zástupců Černé Afriky, podkopává jejich víru v americkou demokracii.

Časopis „Independent“ který vychází na Floridě, napsal po masakru v Montgomery: „kdyby se dobře finančně vybavená a na vše odhodlaná skupina cizích agentů pokusila zkompromitovat USA rasistickými provokacemi, nemohlo by se jí to podařit lépe, než domácím. Ať posuzujeme události v Alabamě jakkoliv, ať se díváme z kterékoliv strany, je to tragédie. Nepotřebná tragédie“. Národy celého světa vidí v tom však nejenom tragédii, ale také celou politiku svobodných států USA a jejich „opravdovou demokracii“.

Do Montgomery se scházejí se všech stran noví dobrovolníci hnutí „jízdy svobody“, kteří jsou připraveni, nehlédě na počínání rasistů, pokračovat v boji o zrušení rasové segregace, o svobodný život bez pronásledování, připraveni na všechny potíže a přinášení obětí.

V tomto boji je podporují ti všichni Američané, kterým se protiví rasistovské teorie, podporují je všechny uvědomělé národy celého světa.

FILATELISTICKÉ NOVINKY

Ministerstvo dopravy a spojů Československé socialistické republiky vydá dne 22. června 1961 jako projev pocty majoru Juriji Alexejeviči Gagarinovi dvě příležitostné letecké známky s jeho portrétem, a to:

60 h, J. A. Gagarin při slavnostním uvítání v Praze.
1,80 Kčs, portrét J. A. Gagarina, výstřel rakety a mírová holubice.

Návrhy obou známek vypracoval prof. Cyril Bouda a jejich rytiny provedli Jiří Švengsbir a Jan Mráček. Obě známky vytkla dvoubarevným rotačním ocelotiskem Tiskárna spojů v Praze.

Obálka prvního dne vydání je v návrhu rovněž od prof. Cyrila Boudy, rytinu provedl Jaroslav Goldschmied.

LEKÁR

Zápál slepého čreva patří mezi tie choroby, o kterých si treba osvojit aspoň základné znalosti. Pri máloktoch ochorení tak veľa závisí na včasnej diagnóze a lekárskom ošetrovaní. Oneskorená operácia znamená tu vždy vážne nebezpečenie pre chorého. Ochorenie sa začína najčastejšie bolesťami v okolí pupka, ktoré sa po niekoľkých hodinách presťahuje na typické miesto — do pravého podbruška. Postupom času sa zápal šíri a intenzita bolesti stúpa. Súčasne s bolesťami prichádza nevoľnosť žalúdka a zvracanie. Vetry zle odchádzajú, hnačka je zriedkavá. Teplota býva mierne zvýšená, ale na tento príznak sa nemožno spoľahnúť, lebo aj veľmi prudký zápal môže prebiehať pri normálnej teplote. Srdcová činnosť sa zrýchľuje. V tomto štádiu môžu bolesti náhle zmiznúť a ochorenie zdaniho ustúpi. Ide však a prederavenie appendixu a bolesti sa po 2-3 hodinách s novou prudkosťou vrátia. Vtedy ide už o zápal pobrušnice, ktorý ohrozuje život chorého. I v tomto štádiu môže chirurgický zákrok zachrániť pacienta.

Choroba sa nezačína vždy tak prudko, ako sme hovorili. Poznáme aj chronický zápal červikovitého prívesku. Obyčajne vznikne na podklade niekoľkých ľahkých a nepoznaných zápalov appendixu. Prejavuje sa občasnými neurčitými bolesťami v pravom podbrušku, nepravdivou stolicou, nafukovaním, nechutenstvom, bolesťami hlavy. Takýto chronický zápal neznamena menšie nebezpečenie pre chorého. Kedykoľvek môže vzplanúť a prejsť do prudkého zápalu.

PRAWNIK

Czytelnik J. T. z Chyżnego zapytuje, czy wykonywanie drobnych wzajemnych usług ślusarskich może być poczytywane przez władze za uprawianie rzemiosła bez uprawnień.

W tym przedmiocie należy zróżniczkować dwa pojęcia: 1) czy wykonujący pewne określone usługi, wykonuje je stale i odpłatnie na rzecz innych osób, czy też wykonuje je sporadycznie i w formie nieodpłatnej. 2) czy wykonywane usługi stanowią główne (częściowe ale dające pokaźne dochody) źródło utrzymania, czy też stanowią zajęcie uboczne, sporadycznie wykonywane nieodpłatnie i w formie usług sąsiedzkich (pomoc sąsiedzka). Zgodnie z art.

7 rozp. z dnia 7 czerwca 1927 r. o prawie przemysłowym (Dz. U. Nr 53 poz. 468 z późniejszymi zmianami) — kto rozpoczyna prowadzenie usług nie objętych koncesją, winien donieść o tym organowi przemysłowemu I-szej instancji. Na tej podstawie prawnej właściwie Wydział Przemysłowe, po uprzednim zbadaniu uzdolnień zawodowych petenta, wydają zezwolenie na wykonywanie określonego zawodu, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 1.VII.1958 r. (Dz. U. Nr 45 poz. 224) i przepisami rozp. Rady Ministrów z dnia 25.VII.1958 r. (Dz. U. Nr 49 poz. 242). Według brzmienia §1 pkt. 4 cytowanego rozporządzenia Rady Ministrów — za zarobkową uważa się działalność ...w celu uzyskania stałego lub sezonowego źródła przychodu, niezależnie czy stanowi ona główne lub częściowe zajęcie osoby fizycznej. Biorąc za punkt wyjścia wykonywanie choćby sporadycznie, pewnych usług i utożsamiając te czynności z wykonywaniem zawodu, np. ślusarza, niektóre Wydziały Przemysłowe, stosując ze wszechmiar słusne przepisy prawne wymierzają odpowiedni podatek z tego tytułu nie starając się jednak ustalić czy wykonywane były odpłatnie, czy też ewentualne zarobki uzyskane z tego tytułu mogą stanowić dla domorosłego rzemieślnika aż tak wielkie dochody, by można z tego powodu pozbawić jego najbliższe otoczenie możliwości naprawy zamka czy nawet niektórych maszyn rolniczych, doprowadzając w końcu do likwidacji rzemiosła wiejskiego. W oparciu o cytowane przepisy prawne należy uważać, że podstawą do wymierzania kar z tytułu wykonywania zawodu bez uprawnień może być tylko ciągle i odpłatnie ich wykonywanie na rzecz innych osób, oraz by było widocznym; że dochody uzyskiwane z tego tytułu, ze względu na ich wielkość, mogą stanowić choćby częściowe źródło utrzymania. Nie można uznać za wykonywanie zawodu zajęcia ubocznego osoby trudniącej się np. rolnictwem, która wskutek samouctwa może dokonać prostej i niezbędnej naprawy niektórych maszyn rolniczych nie tylko sobie lecz również sąsiadom, choćby nawet z tego powodu osiągnęła pewne korzyści materialne w postaci zaorania mu przez tego sąsiada zagony ziemi itp. Ta forma odpłatności nie może być podstawą do uznania tej osoby

za „trudniącą się „zawodowo“ rzemiosłem. Należy także mieć ciągle na uwadze nie tylko cel fiskalny lecz również ludzi, którym wyjazd do miejscowości oddalonych o kilka lub kilkanaście kilometrów celem naprawy sieczkarni, jest również uciążliwy jak zenujące są rozprawy na kolegium w których obwinionymi są tacy rzekomo „rzemieślnicy“.

mgr B. BRONOWICKI

WETERYNARZ

Bezpośrednim powodem wybuchu cholery wśród drobiu bywa wprowadzenie do hodowli chorych sztuk. Również styczność z zakażonym terenem, lub też ze zwłokami padłego na cholere drobiu wywołuje chorobę. Wyróżnia się trzy postacie choroby: nadostną, ostrą i przewlekłą. Postać nadostną — cechuje szybki przebieg. Zwierzęta nagle tracą apetyt, stają się osowiałe i padają wśród konwulsji. Innym razem widać, że ptaki mają nastroszone pióra, głowę schowaną pod skrzydło i grzebię koloru fioletowego, a z dzioba wypływa śluz. Choroba trwa od 3—6 godzin i kończy się śmiercią. Śmierć występuje charakterystycznie, przeważnie w nocy.

Postać ostro — w postaci tej ptaki mają duże pragnienie, chwiejny chód. Dzwonki i grzebię są ciemnogrnatowe. Biegunka jest kolejno: zielona, a potem czerwona. Zauważa się też wymioty, a w końcu drgawki. Choroba trwa od 2—3 dni.

Postać przewlekła powoduje osowiałość ptaków, uporczywą biegunkę. Często też dochodzi do zgrubienia dzwonek.

Jeżeli w zagrodzie opalonej przez cholere drobiu, jest nieduża ich ilość, to należy najlepiej wszystkie sztuki wybić. Gdy sztuk jest więcej, to najlepiej jest podzielić je na małe grupy w zależności od stanu zdrowia. Kurnik należy odkażać 0,5% lugiem sodowym, 1% wapnem chlorowanym. Zwłoki padłych ptaków palić. Chorem sztukom daje się surowicę, co daje natychmiastową poprawę. Wstrzyknięcie surowicy należy po pewnym czasie powtórzyć.

Walka z tym schorzeniem polega w pierwszym rzędzie na zapobieganiu, a więc dezynfekcji kurników, na niewpuszczaniu do stada kur świeżo kupionych, bez uprzedniej kilkudniowej kwarantanny w odosobnieniu. W razie wybuchu w okolicy cholery drobiu, należy poddać go szczeniowi zapobiegawczemu.

Dr MACZKA

ŽIVOT

— CZASOPISMO SPOŁECZNO-KULTURALNE —

TOWARZYSTWA SPOŁ.-KULT. CZECHOW I SŁOWAKOW W POLSCE

Redaguje Kolegium w składzie: Vendelín Balčíriak, František Bednarčík, Eugen Bielan, Augustyn Bryja, Adam Chalupce, (redaktor naczelny), Viktor Hosaniak, Marian Kaškievics (z-ca naczelnego redaktora), Bronislav Knapčík, Lydia Mšalová, Michal Neupauer, Jerzy Nocun (red. techn.) Ignac Nižnik, Karol Páleník, Vilém Tomeš, Bogusław Włodarski, František Ziviol.

Edmund Mańczak — redaktor graficzny
Wydawca: Wydawnictwo „PRASA KRAJOWA” RSW „PRASA” Warszawa ul. Wiejska 12 tel. 824-11. Adres Redakcji: Warszawa Aleje Jerolimskie 37 I p. tel. 21-15-41. Zamówienia i przedpłaty na prenumeratę przyjmują do dnia 15 każdego miesiąca poprzedzającego okres prenumeraty — urzędy pocztowe, listonosze i placówki „Ruchu”. Można również zaprenumerować pismo dokonując wpłaty na konto PKO nr 1-6-100020 CKPiW „Ruch” Warszawa ul. Srebrna 12. Ceny prenumeraty: półroczna zł 6.—, roczna zł 12.—. Prenumerata za granicą jest o 40% droższa. Zamówienia ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuje Biuro Kolportażu Wydawnictwa Zagranicznych „Ruch” Warszawa, ul. Wilcza 46 nr konta PKO 1-6-100024, nr tel. 849-58. Egzemplarze zdezaktualizowane można nabywać w CKP i W „Ruch” Warszawa ul. Srebrna 12.

Oddano do składowania 1.VII.61 r. Podpisano do druku 9.VIII.61 r.
Druk Zakłady Graficzne RSW „Prasa” Warszawa ul. Smolna 12.

VARŠAVSKÉ ZOO

Je august... Ludia z miest hromadne využívajú dovolenky. Je ich plno tam, kde je veľa zelene, uprostred poli a lesov, pri mori a na horách. V tomto období na dedinách málokto myslí na odpočinok. V plnom prúde sú poľné práce pri zbere úrody, celoročná námaha roľníka dáva výsledky. Len neskôr v zime na dedine majú trochu voľného času, aby odpočívali. Rôzne využívajú roľníci voľné chvíle. Poniectori nepracujú, iní zúčastňujú sa rôznych kultúrnych podujatí. Bohužiaľ len nemnohí odcestovávajú zo svojho bydliska. Takáto zmena je veľmi užitočná nielen pre zdravie.

Roľník, ktorý cestuje na dovolenku do mesta odpočíva a učí sa, predsa tuná stretáva sa s tým, čo u neho doma nie je. Preto je treba takéto cesty propagovať tým viac, že sú k tomu stále väčšie možnosti. Teraz vo Varšave buduje sa „Dom pre roľníka“ (Dom chlopa), v ktorom najdú luxusné ubytovanie tisíce rekreantov z dedín. Keďže mnohí čitatelia pricestujú do Varšavy len v zime alebo na budúci rok, chceme na stránkach „ŽIVOTA“ ukázať niečo, čo je atrakciou a ozdobou Varšavy — Varšavské ZOO.

Zoologické záhrady majú bohatú históriu. Už dávno pred našim letopočtom zorganizovali v Číne veľkú zoologickú záhradu. Dnes sú tieto skoro v každom väčšom hlavnom meste na svete a v mnohých ďalších. Davy ľudí priťahuje sem exotika sveta zvierat. Nie je treba cestovať do Afriky alebo iného svetadielu, aby uvidieť leva, slona alebo dokonca nejaké iné málo známe zviera. Lebo práve tieto zvieratá spolu s krokodílmi a ešte inými vládnu na niekoľkých desiatkach hektároch ZOO. Sú v zajatí? V istom zmysle určite áno! Predsa boli vytrhnuté zo svojho prirodzeného prostredia. Je im tuná zlé? Určite nie! Človek urobil všetko možné, aby životné podmienky v ZOO čím viac urobil podobné prírodným. Preto aj medzi zvieratami, ktoré obývajú zoologické záhrady veľa sa rodí v zajatí a mnohé z nich už od pokolení obýva ZOO. Zvieratá popri veľkej atrakcii, ktorou sú pre návštevníkov, sú aj objektom vedeckého výskumu. Preto slúžia človekovi všestranne.

Niektoré zvieratá v ZOO sú milé a neškodné, iné nebezpečné a dravé, ešte iné neobyčajne zábavné. Celé hodiny môžete pozorovať zábavy pavianov, krmíť cukríkmi medvedíkov alebo obdivovať majestátnych a dôležitých levov. Zvierat je veľa a všetky nemôžeme ukázať už lea pre nedostatok miesta v novinách. Niektoré zase žijú v podmienkach, v ktorých je ťažko fotografovať. Avšak ukážeme ich veľa a skôr ako prečítate ako sa ktoré zviera menuje, skúste sami uhádnuť.

Marian Kaškiewicz

